

BİRDERGİ

Sayı:6 / Tarih: 15 Mayıs 2026

ADALET - HÜRRİYET - MUSAVVAT - UHUVVET

www.birder.org.tr

*"Nerde görsen gönlü kırık, merhem ol sen!
Yolda kalmış garip görsen, yoldaşı ol sen!"*

HOCA AHMET YESEVÎ

BİRDER
AKADEMİ

BİRLİK VE İLERLEME
DÜŞÜNCE DERNEĞİ

BİRDER AKADEMİ

Birder Politika - Tarih - Kültür - Sanat - Bilim e-bülten Yayını / Sayı:6 / Tarih: 15 Mayıs 2026

www.birder.org.tr

BİRDERGI

Birlik ve ilerleme Düşünce
Derneği Adına İmtiyaz Sahibi
Müjdat ÖZTÜRK

Genel Yayın Yönetmeni/
Editör
Anıl KARA

Dizi-Grafik-Tasarım
Meltem CAMBUL MERT

Yayın Kurulu

Müjdat ÖZTÜRK
Anıl KARA
Umut Kaan KİLİM
Niyazi ALPAY
Mehmet ÖZTÜRK
Doğan ÖZTÜRK
İlayda AYAZ
Meltem CAMBUL MERT

Görüş ve önerileriniz için
birder@birder.org.tr

Dergimizde yayımlanan makaleler kaynak gösterilmek şartıyla iktibas edilebilir.
Gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez.
Yayımlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

BİRDER

BİRLİK VE İLERLEME DÜŞÜNCE DERNEĞİ

YAYIN ORGANIDIR

BİRDER AKADEMİ

İçindekiler

- Genel Başkan'dan **4** Birder'e Dair
Müjdat ÖZTÜRK
- Birder Akademi'den **5** Birdergi'ye Dair
Anıl KARA
- Gezi Yazısı **6** Türk Müslümanlığının Kaynağı
Pir-i Türkistan'ın Huzurunda
Müjdat ÖZTÜRK
- Türk Dizi Kültürü **9** Kültürel Diplomasi Çerçevesinde
Türk Televizyon Dizileri
Fusun KAYAN ARDAMAN
- Dijital Toplum **11** Dijitalleşen Dünyanın Büyük
Sorunu "Yalnızlık"
Vural CAMBUL
- Ekonomi **12** Türkiye Güçlü Merkez Olabilir mi, Yoksa
Yine Bir Geçiş Hikâyesi mi Yazıyoruz?
Miri KALEM
- Genç Türk **14** Giresun'u Kaybediyorsun!
Farkında mısın?
İlayda AYAZ
- Toplum **15** Kalabalıklar İçinde Bireyselleşen Türkiye
Mehmet ÖZTÜRK
- Türk Dili **16** 20. Asır Türkiye'sinde
Dil Girdabı
Anıl KARA
- Demokrasi Tarihi **18** Demokrasi: Halkın İktidarı mı,
Yönetenlerin İktidarı mı?
Umut YAMAN
- Toplum **20** Birlik Duygusunun Yeniden Düşünmek:
Yakın Ama Uzak Bir Toplum
İlayda ÖZTÜRK
- Gündem **21** Ah Şu Diziler Olmasa
Fahrettin ACAR
- Siyaset **23** Şehit
Abdullah ATICI
- Sinema **25** Star Wars: Yıldızlar Arası Bir Mit
Star Wars Evreninin Felsefi ve Politik
Anatomisi
Muhammed Niyazi ALPAY
- Biyografi **27** Süleyman Askerî Bey
Umut Kaan KİLİM

Genel Başkan'dan; BİRDER'E DAİR

Müjdat ÖZTÜRK
BİRDER Genel Başkanı

Bir düşüncenin sadece siyasi faaliyetlerle iktidar olamayacağı gerçeğinden hareketle Türk Milliyetçiliğinin Sivil Toplum alanında da varlık gösterebilmesi, fikir ve düşünce üretmesi, projeler geliştirmesi, kültür, sanat ve edebiyat alanında da toplumsallaşması ve milletle buluşması adına BİRDER ortaya çıkmıştır.

Kuruluş motivasyonu Türk Milliyetçiliğinin siyasal alandaki gücüyle orantılı toplumsal etki alanına sahip olamayı düşüncesidir.

Kurucu kadro, Türk Milliyetçilerinin siyasal sahaya sıkıştığını ve Türk Milliyetçiliği düşüncesinin toplumla istenen biçimde buluşamadığını, milliyetçi düşüncenin ürettiği kavramların, fikirlerin daha topluma ulaşmadan kaybolup, buharlaştığı olgusu ile harekete geçmiştir.

Bu düşünceden hareketle BİRDER;

- Türk Dünyasına nasıl hizmet edebiliriz,
- Türk Birliği Ülküsünü nasıl yaşatabiliriz,
- Türk Milliyetçiliğinin tarihsel referanslarından güç alarak
- Geleceği nasıl kurgulayabiliriz sorularına birlikte cevaplar aramış,
- Türk Milliyetçiliğinin yenilenmesi, gelişmesi daha geniş kitlelerle buluşabilmesi için kurulmuştur.

BİRDER' in hedefleri;

- Türk aydınlanmasını gerçekleştirmek;
- Türk varlığının, Türk kimliğinin ve Türk kültürünün korunması, gelişmesi;
- Türk Milletinin dili, dini, tarihi, kültürü hakkında araştırmalar yapılması;
- Türk varlığının ve kültürünün geleceğe taşınması yolunda çalışmalar yapılması;
- Türk Milliyetçiliğinin ideolojik yenilenme sürecine katkı sağlanması;
- Türk Milletinin birlik ve beraberliğini sağlamlaştıracı, sosyal dokuyu artıracak çalışmalar yapılması;
- Türkiye ve Türk Dünyası arasında kültürel sosyal ve iktisadi bütünleşmeye katkı sağlanması;
- Türk Milletinin refahını, güvenliğini güçlendirecek faaliyetlerde bulunulması;
- Türk demokrasisine katkı sağlanması ve demokratik siyasetin yerleşmesi konusunda çalışmalar yapılmasıdır.

BİRDER herhangi bir partiye bağlı olmamakla beraber Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemine inanır, Türk Milletinin menfaatlerini ve çıkarlarını öncelik alır.

BİRDERGİ'YE DAİR

Değerli Okuyucular,

Birlik ve İlerleme Düşünce Derneği olarak, bugüne kadar sizlerle paylaştığımız e-bültenimizi artık **BİRDERGİ** adıyla yayımlamaya devam ediyoruz.

BİRDERGİ, derneğimizin faaliyetlerini, etkinliklerini ve üyelerimizin kaleme aldığı yazıları daha düzenli ve kalıcı bir şekilde sizlere ulaştırmak amacıyla hazırlanmıştır. İnternet sitemiz üzerinden yayımlanan bu çalışma, zaman içinde gelişerek daha kapsamlı ve nitelikli bir dijital yayın hâline gelmeyi hedeflemektedir.

Bu aşamada **BİRDERGİ**, derneğimizin çalışmalarını duyurmak, düşüncelerimizi paylaşmak ve üyelerimiz arasındaki iletişimi güçlendirmek amacıyla hazırlanmaktadır. İlerleyen dönemlerde içerik çeşitliliğini artırarak daha zengin bir yayın ortaya koymayı amaçlıyoruz.

Bu yayının hazırlanmasına verdikleri destek dolayısıyla Genel Başkanımız Sn. Müjdat Öztürk ve yönetim kurulu üyelerimize teşekkür ederim.

BİRDERGİ'nin, derneğimizin fikir dünyasını ve çalışmalarını daha geniş kitlelere ulaştıran faydalı bir platform olmasını temenni eder, tüm okuyucularımıza saygılarımı sunarım.

Anıl KARA

Genel Yayın Yönetmeni

Editör

TÜRK MÜSLÜMANLIĞININ KAYNAĞI PİR-İ TÜRKİSTAN'IN HUZURUNDA

Müjdat ÖZTÜRK

Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi'nin huzurunda beş gün...

Türkistan'dan yükselen ışık Pir-i Türkistan, Hazreti Sultan... Türk dünyasının gönül mimarı, bir büyük ahlak, aşk ve irfan adamı, Türk dil ve kültürünün en önemli isimlerinden biri... Türk Müslümanlığının kaynağı, İslam'ın aşk ve irfan kıvılcımını Türk boyları arasında tutuşturan, İslam'ı berrak Türkçe ile yazdığı "hikmetlerle" Türk'ün gönlüne yerleştiren ilk Türk mutasavvıfı...

İşte böyle derin manaya sahip, nazarında Pir-i Türkistan ve Farabî'den Uluğ Bey'e, Cengiz Han'dan Emir Timur'a uzanan fatihlerin ayak izlerini süreceğimiz Türkistan şehri...

Burada Pir-i Türkistan Ahmet Yesevi'nin varlığını ve tarihi hatırasını ölümsüzleştiren, Ahmet Yesevi'nin türbesini inşa eden Emir Timur'a da saygımızı belirtmek istiyorum.

Yaklaşık beş saatlik bir uçuşla varıyoruz Türkistan'a. Sabahın erken saatlerinde dizginleyemediğimiz bir heyecanla ata yurda ayak basıyoruz. Konaklayacağımız oteller bölgesi Kervansaray'a doğru yola koyulurken Avrupa'ya gittiğimizde içine sürüklendiğimiz yabancılik duygusundan çok uzağız.

Yol boyunca Türk İslam mimarisini en görkemli ve güzel haliyle yansıtan cami ve kültürel eserleri uzaktan seyrediyoruz. Tarihi ve kültürel kimliğin bir şehrin mimarisine nasıl yansıtıldığını biraz da hayranlıkla izliyoruz.

Türkistan şehrine iner inmez gözünüze çarpan şey uçsuz bucaksız topraklar ve bu coğrafyaya uygun mimaridir. Yollar çok geniş, yol boyunca Türkiye'de gördüğümüz yol kameraları dikkatimizi çekiyor. İnsanlar sokaklarda sigara içmiyor ve sigarayı yere atmak yasak. Sürücülerin hız sınırına uyması ve camdan kolunuzu çıkarmayın ikazı bizi şaşırtan ilk konu... İnsanların güler yüzlülüğü ve misafirperverliği ise unutulacak cinsten değil. Ata yurdumuza ilk gelişimizde Türk kardeşliğini iliklerimize kadar hissediyoruz.

Oteller bölgesi olarak da bilinen Kervansaray, içinde otel ve restoranların bulunduğu geniş araziye inşa edilmiş açık bir alışveriş merkezidir. İstanbul'daki Venezia alışveriş merkezini andırıyor ama Kervansaray çok büyük bir alışveriş ve yaşam alanı. Ortasından yapay bir nehir akıyor ve her akşam burada gösteriler düzenleniyor. Gündüz değil ama akşamları çok canlı...

Kazakistan coğrafya bakımından geniş bir ülkedir. Türkiye'nin neredeyse 3,5 kat büyüklüğünde. Oysa bu büyük coğrafyada yalnızca 20 milyon Kazak Türk'ü yaşıyor. Başkenti değiştirmişler. İlk başkent Almatı (Alma-Ata) Çin'e yakınlığı nedeniyle uygun bulunmamış olmalı ki daha kuzeydeki Astan yeni başkent olarak kabul edilmiş.

Türkistan şehri adeta Pir-i Türkistan Hoca Ahmed Yesevi ile kimlik bulmuş bir şehir. Bu kimlik şehirde yaşayanlara yansımış ve Kazakistan'ın diğer şehirlerine nazaran halk oldukça muhafazakâr. Ben mimari olarak değil ama manevi hava bakımından Konya'ya çok benzettim. Türkistan 2021'de Türk Konseyi tarafından "Türk Dünyası'nın Manevi Başkenti" ilan edilmiş.

Türkistan'a ilk geldiğimiz günden itibaren Kazak toplumunun yaşam biçimini, sosyal ilişkilerini ve kültürünü anlamak, ortak yönleri bulmak adına ilk olarak şehir merkezi, pazar yerleri, park ve bahçelerinde gezindik.

Özellikle Eski Pazar diye bilinen yer bizim Eminönü, Mısır Çarşısı civarını andırıyor. Türkistan bir sınır kenti olduğu için burada ticaret yaygın, sokak ve pazarlarda gezinirken çok sayıda Özbek ve Ahıska Türkleri ile karşılaştık. Dil bakımından Kazak soydaşlarımızdan daha kolay anlaşma imkânı olduğu için sohbet etme fırsatı yakaladık. Türkiye'deki pazarlardan hiç farkı olmayan bu pazarda at ve koyun etleri açıkta satılıyor. Ne ararsanız bulabileceğiniz büyüklükte bir yerdin Eski Pazar. Fiyatlar da Türkiye'den farklı değil. Türkiye'den farklı olarak telefonlarda Kaspi diye bir uygulama var çoğunlukla ödemeler bu uygulama vasıtasıyla yapılıyor. Bu arada Rusça burada maalesef hâlâ çok canlı; şehir tabelaları Kazakça ve Rusça...

Yeme içme konusuna gelince burada et kültürü at eti üzerine şekillenmiş. At eti burada en pahalı et. Hatta bir Kazak dostumuz Türk'ün softasında et olur o da at eti olur gibi bir söz de etti. Bu sözün arka planında biz Anadolu Türklerinin yemek kültüründe önemli bir yer kaplayan sebze yemeklere atıf vardı. Elbette sığır ve koyun etiyle yemekler yapan restoranlar olsa da burada bütün restoranların ana menüsü at eti üzerine kurulu. Ben ilk üç gün at etinden yapılan yemekleri tattım. Özellikle "beşparmak" isimli yemek Kazak mutfağının değışmezi...

Ayrıca burada zengin bir çay kültürü var. Fakat bizim bildiğimiz siyah Türk çayı değil; bir tür sütlü çay... Kazak kültüründe çay çok önemli bir yer tutuyor. Adeta bir ritüele dönüşmüş. Çay, burada bir anlamda misafirperverliğin sembolüdür. Kâselerde içiliyor ve yemeklerden önce ikram ediliyor.

Sokaklarda dolaşırken Kazakların Türkleri ve Türkçeyi sevdiklerini anlıyorsunuz. Kazak kimliği giderek güçlense de kendilerini Türk Milletinin bir parçası görüyorlar. Türkiye'ye duydukları sevgi ve hayranlığın yanı sıra Türk dizilerini izlediklerini ve dizilerden Türkçe öğrendiklerini anlıyoruz. Dil bakımından anlaşmakta zorlansak da Türk olduğumuzu anladıklarında bize gösterdikleri sıcak yaklaşımı belirtmeyi bir görev sayıyorum.

Bu topraklarda gezerken öğrendiğim en ilginç şeylerden biri, "Yedi Ata Kuralı" idi. Kazaklarda boy bilinci çok yüksektir ve neredeyse tüm Kazaklar yedi atasını bilmek zorundadır. Üstelik yedi ata silsilesinde bir çakışma söz konusu olursa evlilik yapmak bir anlamda yasaktır.

Son yıllarda yapılan yatırımlarla büyüyen ve canlanan bir şehir Türkistan. Türkistan'ın bence en göze çarpan özelliğı uzun süren Sovyet işgaline rağmen tarihi kimliğine sahip çıkarak çok sayıda hafıza mekânları oluşturmasıdır. Kültürel miras alanlarının önemli bir hafıza mekânı olduğu gerçeğinden hareketle Kazak kimliğini güçlendiren bir şehircilik anlayışı hâkim Türkistan'da. Kırsal özellikleri barındırsa da Türk İslam mimarisinin en güzel eserlerini de barındıran şehre türkuaz ve toprak rengi hâkim. Anıtlar, heykeller, müzeler, park ve bahçeler hep bu kimliğı güçlendirecek biçimde inşa edilmiş.

Şehir merkezinde yüksek katlı binalar yok. Tek katlı veya 2 katlı evler ve yüksek olmayan iş merkezleri var. Dini ve milli kimliğin hâkim olduğu şehirde Hoca Ahmet Yesevi'nin türbesinden daha yüksek konut yapımına izin verilmiyor. Son dönem de şehir merkezinden uzak Yeni Türkistan olarak bilinen bölgelerde yeni, yüksek konut yapımına müsaade edildiğini gördük.

Türkistan'dan bahsederken pek çok kutsal ziyaret yeri, mezar, yatır ve türbenin varlığı dikkat çekici. Bu yerleri ziyaret ettiğimizde gördük ki Güney Türkistan'da Türk Müslümanlığının en temel özellikleri arasında olan evliya kültü ve yatır ziyareti dini hayatın merkezinde. Kazak Türkleri hem bu kutsal ziyaret yerlerine büyük ihtimam gösteriyor hem de manevi dünyalarında büyük yer tutuyor. Biz ziyaretlerimizde bazı konulara dikkat etmediğimiz için birkaç kez uyarıldık.

Güney Türkistan İslam'ın ilk yayıldığı bölgelerden birisi ve burada İslam'ın Türk topluluklarında hayat bulmasının en önemli sebebi Pir-i Türkistan'ın varlığı ve İslam'ı Türk topluluklarının idrakine uygun yayması.

Türk tarihçiliğinin büyük ismi Köprülü, Ahmet Yesevi'nin tarihi rolünü şu sözlerle netleştirir: "Yesevi'nin Türk tarihindeki ehemmiyeti, yalnızca beş on parça yahut birkaç cilt tasavvufi manzumeler yazmış eski bir şair olmasında değil; İslamiyet'in Türkler arasında yayılmasıyla başladığı asırlarda, onlar arasında ilk defa bir tasavvuf mesleğı vücuda getirerek ruhlara üzerinde asırlarca hüküm sürmüş olmasındadır."

Muhterem Köprülünün dediğı gibi Ahmet Yesevi'yi yüzlerce yıldır ölümsüz kılan, İslamı Türk topluluklarının yaşam ve kültür yapısına uygun biçimde ve özellikle tasavvufi bir anlayışla yayması, İslamın emir ve yasaklarını Türkçe "hikmetlere" sığdırmasıdır. Pir-i Türkistan hikmetleriyle İslamın bu topraklarda tutunmasının önünü açmakla kalmamış dervişlerinin öncülüğünde Anadolu'ya taşımıştır.

Yeri gelmişken kullandığımız Türk Müslümanlığı kavramını da izah edelim; Türk Müslümanlığı İslamın Türklerin zihin dünyasındaki yeri ve konumuna işaret ederken aynı zamanda İslamı nasıl anladıklarına, algıladıklarına ve nasıl uyguladıklarına da vurgu yapar. Yani Türk Müslümanlığı İslam'ın Türk kültür ve toplumsal yapısına özgü anlayışı ve uygulamalarıdır.

Türkistan'a gelindiğinde ziyaretler önce Pir-i Türkistan'ın mürşidi sayıldığı için Aslan Baba türbesinden başlıyor ama biz bu manevi yolculuğa Türk Müslümanlığının Piri kabul ettiğimiz Hoca Ahmet Yesevi'yi ziyaret ederek başlamak istedik. Türbe eski Türkistan sayılan bölgenin merkezinde ve Unesco Dünya Mirası listesinde. Etrafı geniş ve çok güzel parklarla çevrili; bu parkların içinde müzeler, ziyaret edilebilecek kültür merkezleri var.

Türbe tüm ihtişamı ile karşımızda dururken heyecanlandığımızı söylemek zorundayız. Adeta bir hac eda edermişçesine saygıyla türbeyi gezerken turkuvaz çinilerle süslenmiş duvarları büyülenmiş gibi izledik.

Türbenin inşasına 1389 yılında başlanmış ama Timur'un 1405 yılında ölmesi türbe tamamlanamamış. Biz türbenin en önemli eseri olan Toy Kazan'ı göremedik ama Pir-i Türkistan'ın ders verdiği bölüm olan Ak Saray, küçük odalar ve Pir'in kabrinin bulunduğu özel bölüm dâhil her yeri ziyaret etme imkânımız oldu.

Türbenin hemen dışında bir küçük türbe daha var. Burada Timur'un torunu, Uluğ Beyin kızı Rabia Sultan Begüm yatıyor. Kubbesi yine turkuvaz ve çinilerle süslenmiş.

Türkistan'da bulunduğumuz bir başka gün şehrin 55 km güneyindeki Arslan Baba Türbesini ziyaret ederek Otrar Antik şehrini gezdik. Arslan Baba veya Arslan Bab, Hoca Ahmet Yesevi'nin ilk hocası kabul ediliyor. Burada Arslan Bab'a dair bir sürü efsane anlatılıyor. İki kanadı olan türbenin bir kanadında Arslan Baba'nın kabri, diğesinde ise sade bir cami bulunuyor.

İlginç olan bir detay ise şu; türbenin etrafı sayamadığım kadar çok kabirle çevriliydi. Türbenin dışına çıktığınızda etrafta türbe şeklinde inşa edilmiş kabirler dikkatinizi çekiyor. Bu arada türbeyi ziyaret edenlerin sayısının çokluğu da bir başka önemli husus...

Yazımın başında da belirttiğim gibi Türkistan'a ilk ayak bastığımız andan itibaren hissedilen manevi iklim ve Kazak Türklerinin dine saygılı yaklaşımının merkezinde olan evliya kültü türbelere saygıyı Arslan Bab türbesinde de gördük. İslam öncesi atalar kültü inancı bu coğrafyada da evliya kültüne dönüşmüş.

Arslan Baba ziyaretimizin hemen ardından buraya çok yakın olan Farab bölgesine geçiyoruz. Farab büyük Türk İslam filozofu Farabi'nin doğduğu yer. Burada Otrar antik şehrini ziyaret ediyoruz. İpek Yolu üzerindeki bu şehir yerleşim ve ticaret için kullanılan çok geniş bir alanın içinde bulunuyor. Bu alanda yapılan kazılar farklı dönemlere ait çok sayıda tarihi mekânın varlığını ortaya koyuyor. 13.yüzyılda Harzemşahların yaşadığı bu kadim Türk şehri de Moğol istilasından kaçamıyor ve Cengiz altı aylık bir kuşatmadan sonra şehri ele geçirmiş.

Şehir Anadolu'da rastladığımız kale yapısından çok farklı. Kerpiçten kalın duvarlarla çevrili ve çamur ile sıvanmış. Uzaktan bakıldığında toprak görünümüyle buranın tabiatı ile çok uyumlu. Kalenin mimarisi gördüğüm hiçbir kaleye benzemiyor. Kalenin kapısı ve kapı üzerindeki işlemler en etkilendiğim an diyebilirim. Türkleri bozkır göçebe toplumu olarak sınıflandıranların mutlaka görmesi gereken bir kaledir Otrar Kalesi.

Çünkü kalenin içini gezdiğinizde saray, cami, hamam, açık namazgâh ve su kanalından geriye kalanlar burada parlak bir kültür ve medeniyetin kurulu olduğunu hissettiriyor insana.

Türkistan gezi notlarımızı paylaşırken Yesevi Üniversitesinde katıldığımız Ahmet Yesevi Yolunda Ahi Evran ve Ahilik sempozyumundan mutlaka bahsetmeliyiz. Türk İslam medeniyetinin köklü değerlerinin ele alındığı bu organizasyonda yer almak ve Yesevi Üniversitesinde üç gün geçirmek de bu gezinin bize kattıklarındandı. Üniversite içinde yer alan müzeden de çok etkilendiğimizi belirtelim.

Ahilik geleneğinin Türkistan'dan Anadolu'ya uzanan köklü geçmişi ve Türk toplumsal yapısına katkılarının ele alındığı sunumların sonrasında Yesevi Üniversitesi yerleşkesinde gerçekleşen Nevruz etkinliklerine katıldık. Türk kültürüne ait zenginliklerin sergilendiği çadırları ziyaret ettik ve oyunları coşkuyla izledik. Mesela bu coğrafyada uygulanan bağ kesme, geleneksel kız isteme merasimi, misafir ağırlama kültürü gibi pek çok Türk kültürüne ait uygulamayı ilgiyle izlerken sergilenen dans ve gösterilerden de büyük keyif aldık.

Nevruz kutlamaları demişken Kazak Türkleri için kartal sembolik bir hayvan. Oteller bölgesi olarak bilinen bölgeye dev bir altın yumurta yapmışlar. Burada da Nevruz kutlamalarına katıldık ve Ahi pilavından tattık. Altın Yumurta'nın olduğu bölgede Kazak tarihinin canlandırıldığı bir müze bulunuyor.

Kazakistan ve özelde Türkistan gezisi Türk Dünyasına dair bildiklerimizin yetersizliğini açığa çıkarması ve bildiğimizi zannettiğimiz şeylerin aslında bilmediklerimiz karşısında ne kadar az olduğunu göstermesi bakımından benim için bir kırılma anıydı.

Türk Birliğine inanan, Turan'ın gelecekte bir gün mutlaka gerçekleşeceğine inanan bir insan olarak daha kat etmemiz gereken çok yol olduğunu gördüm. Türk dünyası ve Türk soylu kardeşlerimiz arasında gönül köprüleri kurmak için bu topraklara daha çok gelmeli, kültürel ve ekonomik işbirliğinin artması için daha çok gayret etmeliyiz.

Türkiye ve Kazakistan'da yapılacak bu çalışmalar iki dost ve kardeş ülkenin, aynı milletin çocuklarını birbirine daha çok yakınlaştıracak, kurulan dostluk ve kültür köprüsü bizi birbirimize daha sıkı bağlarla bağlayacak.

KÜLTÜREL DİPLOMASİ ÇERÇEVESİNDE TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİ

Fusun KAYAN ARDAMAN

Kırk beş yıllık geçmişine rağmen ülkemizde televizyon dizisi yapıcılığı 2000'li yılların başından itibaren dizi üretiminin, tüketiminin ve ihracatının artması ile bir sektör görünümü kazanmış, Türk dizileri 156 ülkeden 650 milyon seyirci ile dünyanın dört bir yanına ulaşmıştır. Bu verilere göre dizi ihracatında Türkiye, dünyada ABD'den sonra 2. sıraya yerleşmiştir. Ulaştığı hedef kitlenin büyüklüğü göz önüne alındığında Türk televizyon dizileri, başlangıçta bölgesel, ilerleyen süreçte ise küresel boyutta gerçekleşen ve başarılı olarak nitelendirilebilecek bir kültürel diplomasi örneği olarak değerlendirilebilir.

Bir ülkenin hikâyesini anlatması, imajını yenilemesi ve kamuoylarının algısını yönetmesi konusunda sinema ve diziler oldukça kullanışlı araçlardır. Türkiye de küçük bir ekrandan, dünyada oldukça geniş bir coğrafyada sıradan vatandaşın yemek masalarına, oturma odalarına konuk olmuştur. Hans Tuch kamu diplomasisini, "bir hükümetin ulusal amaçlarının ve güncel politikalarının olduğu kadar ulusunun fikir ve ideallerinin, kültürünün yabancı halklarca anlaşılması amacıyla gerçekleştirilen iletişim süreci" olarak tanımlamıştır. Türk dizilerinin, bu tanıma göre bahsedilen iletişim sürecinde başta Orta Doğu ve Balkanlar olmak üzere tüm dünyada kamu diplomasisi adına bir gelişme gösterdiği söylenebilir. Araştırma sonuçları ve dünya basınına yansıyan yorumlar değerlendirildiğinde, Türk dizilerinin popülaritesinin Türkiye'ye karşı sempati, aşinalık, prestij, pazar ve etkinlik imkanları kazandırdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Türk dizilerinin diğer ülke ve coğrafyalarda etkinleşmesi ile bu bölgelerde Türk kültürüne karşı bir yakınlık oluşmuş, bu kültürel yakınlığın iyi yönetilmesi ve diğer çalışmalarla desteklenmesi ile ticari ve siyasi etkinliğe dönüşmesi ihtimali artmıştır.

Dizilerin izlendiği ülkelerde insanlar Türk toplumunun birçok özelliği, geleneği hakkında bilgiler edinmiş ve bu bilgiler birtakım önyargıları kırarken yeni yargıları da meydana getirmiştir.

Dünyada kayda değer bir izleyici kitlesine kavuşmuş olan Türk dizilerinin kültür ihracına etkisi daha kabul gören bir olgu iken, bu dizilerin Türk Dış politikası ile ne derece paralel gittiği, hedeflere ne kadar katkı sağladığı ayrıca araştırılması gereken bir başlıktır. Dizilerin içeriği ile hedef kamulara verilmek istenen dış politika mesajlarının karşılaştırılıp tespitler yapılması yanı sıra, verilen mesajların hedef kamularda yarattığı etkilerin düzenli ölçümlenmesi, dizilerin kamu diplomasisi adına başarılı olup olunmadığının anlaşılması açısından önemlidir. Türk dizi sektöründeki gelişim sürecini Türkiye'nin aktif dış politika ve ekonomik gelişme süreci ile birlikte değerlendirmek doğru olacaktır. Türk dizilerinin yurtdışında popüler olmasının Türk dış politikasının Orta Doğu da atak yaptığı 2007 yılına rastladığını söylenebilir. Diziler, Türkiye'nin bölgedeki hamlelerindeki ivmeden etkilenmiş, Türkiye'nin hedef kamular nezdinde görünürlüğünü arttırmış olabilir; ancak dış politikayı sürükleyici bir konuma ulaşıp ulaşmadığı, şayet ulaştıysa bunun boyutu detaylı olarak araştırılması gereken bir konudur. Yine de Türk dizilerinin Arap ve Orta Doğu dünyasında rağbet görmesi ve beğeniyle izlenmesi Türkiye'nin yumuşak gücüne katkı olarak değerlendirilebilir.

Türkiye'yi daha önce hiç görmemiş, ilgilenmemiş ve hakkında fikir sahibi olmamış yabancı halklara tanıtmak için iyi bir fırsat yakalanmıştır. İstenecek imajı oluşturmaktan daha önemlisi ise bu imajı korumaktır.

Bu nedenle oluşturulan imaj ile ülkenin mevcut politikalarının uyumlu olması inandırıcılık ve güvenilirlik açısından son derece önemlidir. Kurgulardaki dış politika hedeflerine hizmet edecek düzenlemelerin ise yine büyük güçlerin benzer yumuşak güç hedefli uygulamaları göz önüne alındığında (Hollywood gibi), Türkiye'nin de kendine uluslararası platformda avantaj sağlayacak şekilde yapılmasında bir sakınca yoktur.

Türk dizilerinin, yayımlandıkları ülkelerdeki her türlü muhalefete, eleştiriye ve hatta komplo teorilerine rağmen hiçbir kesimin inkâr edemeyeceği bir ülke tanıtım katkısı olmuştur. Türk kültürü, doğal güzellikleri, insanı ve tarihi, güzel aşk hikâyeleri ile paketlenmiş olarak yabancı kamuoyuna aktarılmıştır. Türk Dizileri, tarihsel sebeplerle daha önce Türkiye'ye önyargı ile bakan, hakkında hiçbir fikri olmayan ya da çoğunun gerçek dışı algılarla resmettiği oldukça geniş bir hedef kitlenin gönüllü olarak Türkiye'ye olan bakış açılarını değiştirmesine yardımcı olmuştur. Tüm önyargıların diziler yolu ile yıkılması her ne kadar çok iddialı bir söylem gibi görünse de en azından kadın izleyiciler arasında Türkiye algısının değişmiş olduğu muhtelif yazı ve yorumlardan çıkarılabilmektedir.

Dizilerin çok çeşitli coğrafyalarda geniş hayran kitleleri olmasına rağmen farklı kesimlerden yoğun eleştirilere de maruz kaldığı görülmektedir. Arap dünyasında bunun planlı bir oyun olduğunu düşünen komplo teorileri vardır. Arap dünyasında dizilerin manevi değerleri yıprattığı, evlilik dışı ilişkileri meşrulaştırdığı, İslamiyet'te yeri olmayan davranışları alışkanlığa dönüştürdüğü ve izleyicilerde Türkiye'ye yönelik olumlu eğilimler oluşturduğu gerekçeleriyle bazı ülkeler bu dizilerin yayınlanmasına karşı çıkmaktadır. Türkiye'nin bu dizileri kullanarak, Osmanlı'nın bir zamanlar yönettiği Arap ülkelerini yeniden kontrol altına almaya çalıştığı iddia edilmiştir. Balkanlar'da ise erk sahiplerinin ve milliyetçilerin bu dizileri Türklerin yeni bir istilası olarak göstermek istemeleri sonucunu doğurmuştur. Balkanlarda, Türkiye'de İslam'ın dizilerde gösterildiği kadar liberal olmadığını, dizilerde bunun bilinçli olarak gizlendiğini savununlar da vardır.

Türk dizilerinin dünya çapında gerçekleşen etkileri değerlendirildiğinde bu konunun sektör girişimcilerinin inisiyatifine bırakılmaması, başarılı bir kültürel diplomasi aracı olabilmesi için kültürel diplomasi stratejilerinin geliştirilmesi, kurumlar arası ve disiplinler arası çalışmalar ile desteklenmesi gerekliliği açıktır. Zira dizilerin oluşturduğu ilgi farklı coğrafyalarda kendini gösterirken bu ilgiyi kalıcı bağlar oluşturmak için projelere dönüştürecek olan kültürel diplomasi stratejileridir. Türkiye algısı ve imajına yönelik bütünsel bir anlayış geliştirerek resmi, sivil, özel sektör tüm aktörlerle iş birliği içerisinde olunması gerekmektedir. Verilecek mesajların farklı toplumlarda farklı algılar oluşturması, kültürel farklılıklar göz önüne alındığında kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle sosyolog, psikolog ve uluslararası ilişkiler uzmanlarının da katkıları ile kamu diplomasisi bağlamında bir kültürel strateji çerçevesi içinde kurumlar arası ortak bir anlayış geliştirilmesi gerektiği ortadadır. Aksi takdirde dizilerin hedef kamulardaki sonuçları, kısa vadede tüketilen kültürel üretimler olarak kalacaktır.

DİJİTALLEŞEN DÜNYANIN BÜYÜK SORUNU “YALNIZLIK”

Dijitalleşmenin hayatımıza sağladığı birçok kolaylık ve avantajın yanında, bu dönüşümün bir de göz ardı edilmemesi gereken ciddi bir yan etkisi bulunuyor: Yalnızlık. Günümüzde "çağın hastalığı" olarak anılan yalnızlık, giderek yaygınlaşmış ve toplumların en büyük sorunlarından biri haline gelmiştir. İletişim araçlarının artması, bilgiye erişiminin kolaylaşması ve ulaşım ağlarının genişlemesi gibi gelişmelerle bireylerin daha fazla sosyalleşmesi beklenirken, aksine insanların kendi iç dünyalarına çekilmelerine neden olmakta, bu durum, yalnızlığı bireysel bir sorun olmaktan çıkarıp, toplumsal bir sorun haline getirmektedir.

Yalnızlık, özellikle ergenlik dönemindeki bireyler üzerinde ciddi etkiler yaratırken, sosyal medya platformlarında karşılaşılan "mükemmel hayatlar" algısı, gençlerin kendi yaşamlarını başkalarının hayatlarıyla karşılaştırmasına yol açmaktadır. Bu durum, bireyde dışlanmışlık, yetersizlik ve değersizlik hissini oluşturmakta, yalnızlığı derinleştirerek kalıcı hale getirmektedir. Örneğin, insanlar sanal dünyada fazla zaman harcayarak fiziksel sosyalleşmeden uzaklaşmakta, yüz yüze iletişim yeteneklerini kaybetmekte ve nihayetinde sosyal izolasyon yaşamaktadırlar. Bu durumun çözümü noktasında dijital farkındalık kritik bir rol oynar. Gençlerin sosyal medya kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi, sanal ve gerçek hayat arasındaki dengeyi sağlamalarına yardımcı olacaktır. Aynı zamanda, sanal platformların oluşturulması ve bu platformların doğru kullanımı, bireylerin aidiyet duygusunu destekleyerek yalnızlık hissini azaltabilir.

Yalnızlık sorunu yalnızca gençlerle sınırlı kalmaz; Yaşlı bireylerde de bu durum farklı dinamiklerle kendini göstermektedir. Geleneksel geniş aile yapısının zayıflaması ve bireyselleşmenin artması, yaşlı bireylerin yalnızlıkla baş başa kalmalarına neden olmaktadır. Fiziksel hareket kısıtlılığı, teknolojiye uyum sağlama zorlukları ve kuşak farkı gibi etkenler, yaşlıların toplumsal hayattan izole olmasına yol açar. Bu noktada, teknolojinin yaşlı bireylerin yaşamına entegre edilmesi büyük önem taşır.

Vural CAMBUL

Teknoloji eğitimleri ve dijital okuryazarlık projeleri sayesinde yaşlılar, iletişim araçlarını daha etkin kullanarak sosyal bağlarını güçlendirebilirler. Aile bireylerinin ve toplumun desteğiyle bu süreç daha kolay hale getirilebilir. Örneğin, görüntülü konuşma uygulamaları ve dijital topluluklar, yaşlı bireylerin yalnızlık hissini azaltabilir ve onları sosyal hayata daha aktif katabilirler.

Gençlerde sosyal medyanın aşırı kullanımı ve yaşlılarda teknolojiden uzak kalma durumu, her iki grubun da yalnızlaşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu sorunun çözümünde en önemli kavram dengedir. Dijital araçların hayatlarımızda doğru ve bilinçli kullanımı sağlanırsa, yalnızlık probleminin çözümü için büyük bir adım atılmış olunur. Gençler için sosyal medyanın sınırlandırılması, fiziksel sosyalleşmenin teşvik edilmesi ve dijital farkındalık eğitimleri düzenlenmelidir. Yaşlı bireyler içinse dijital okuryazarlık eğitimleri, teknolojiye erişim kolaylıkları ve sosyal projelerle desteklenmeleri sağlanmalıdır. Bu sayede, toplumun farklı kesimleri arasında bağlar güçlenerek daha sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturulabilir.

Dijitalleşme doğru kullanıldığında, yalnızlık gibi toplumsal sorunların çözümünde önemli bir araç haline gelebilir. Gençler ve yaşlılar için uygun politikalar geliştirildiğinde, bireylerin sosyal hayata daha aktif katılımları sağlanacak, toplumdaki dayanışma ve aidiyet duygusu güçlenecektir. Yalnızlık sorununun üstesinden gelmek, bireysel çabalardan ziyade toplumsal bir bilinç ve ortak çözüm gerektirmektedir. Teknolojiyi doğru kullanarak daha kapsayıcı ve birbirine bağlı bir dünya yaratmak mümkün... Bunu hep birlikte başarabiliriz, başaracağız!

TÜRKİYE GÜÇLÜ MERKEZ OLABİLİR Mİ, YOKSA YİNE BİR GEÇİŞ HİKÂYESİ Mİ YAZIYORUZ?

Miri KALEM

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan "Türkiye Yüzyılı Yatırım İçin Güçlü Merkez Programı", ilk bakışta iddialı bir vizyon metni gibi duruyor. Vergi teşvikleri, döviz kazandırıcı faaliyetlere destekler, imalatçı ve ihracatçıya sağlanan kolaylıklar... Hepsi kâğıt üzerinde rasyonel ancak mesele, bu programın ne söylediğinden çok, neyi örtmeye çalıştığında düğümleniyor. Çünkü Türkiye'nin temel ekonomik sıkıntısı, kısa vadeli araçlarla çözülebilecek türden gibi görünmüyor.

Önce şu soruyla başlayalım: Bu bir seçim ekonomisi hamlesi mi? Açık konuşmak gerekirse, henüz değil. Ama bu, onun altyapısının kurulmadığı anlamına da gelmiyor. Daha çok, yaklaşan risklere karşı ön alıcı bir refleks gibi görünüyor. İran savaşı nedeniyle gelecek dönemde enerji maliyetlerinin ve dış ticaret açığının kronik hale geldiği bir denkleme, iktidarın döviz girişini artırmaya yönelik adımlar atması şaşırtıcı olmasa gerek. Burada devreye giren en kritik araçlardan biri ise "varlık barışı."

Varlık barışı, teoride hızlı sermaye girişini sağlayan pratik bir enstrüman... Kısa vadede cari açığı finanse eder, piyasaya likidite verir, nefes aldırır. Ancak bu mekanizmanın bir de görünmeyen yüzü var: Kaynağı belirsiz fonların sisteme dâhil edilmesi, sadece ekonomik açıdan bakılmaksızın ahlaki ve hukuki bir tartışmayı da beraberinde getirir. Türkiye daha önce bu deneyimi yaşadı; gri listeye girdi, çıkmak için ciddi çaba harcadı. Şimdi aynı yöntemle yeniden sarılmak, geçmişin risklerini yeniden davet etmek anlamına geliyor. Üstelik bu durum, toplumda adalet duygusunu da zedeliyor. Vergisini düzenli ödeyenle, kaynağı belirsiz servetini sisteme sokan arasında farkın silikleştiği bir düzende, ekonomik güven azalır, huzursuzluk büyür.

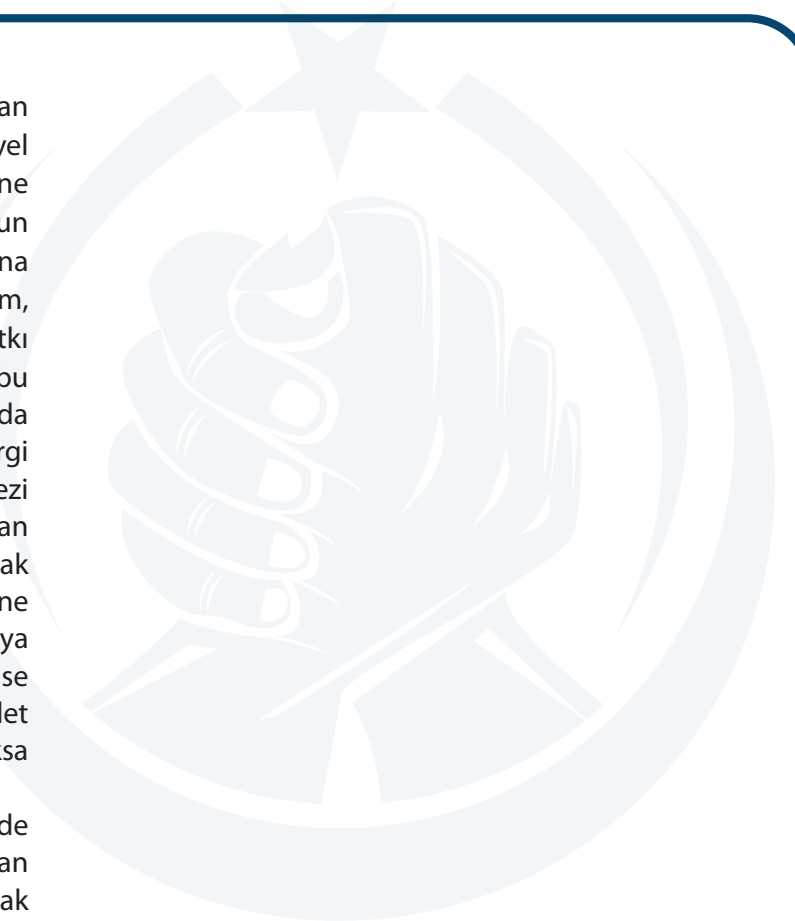
Diğer tarafta ise farklı bir beklenti var: Körfez'den, özellikle Dubai merkezli finansal yapılardan Türkiye'ye doğru bir sermaye kayması... Bu ihtimal gerçekçi midir? Evet, belirli ölçüde gerçekçidir. Ancak şu kritik soruyu sormadan ilerleyemeyiz: Bu sermaye neden Türkiye'yi tercih etsin? Cevap, yalnızca vergi avantajlarında saklı görünmüyor.

Bugün küresel yatırımcı için en önemli başlıkların başında hukukun öngörülebilirliği geliyor. Örneğin BlackRock CEO'su Larry Fink gibi isimlerin ziyaretleri, Türkiye'ye ilginin tamamen kaybolmadığını gösteriyor. Ancak ilgi ile yatırım arasında ciddi bir mesafe var. Bu mesafeyi kapatan unsur vergi indirimi yerine güven duygusu olmalı. Türkiye'de ticari davaların uzunluğu, yargı bağımsızlığına dair soru işaretleri ve zaman zaman keyfi uygulamalar, yatırım kararlarını doğrudan etkiliyor. Nitekim geçmişte Volkswagen gibi devlerin yatırım planlarından vazgeçmesi ya da Çinli üreticilerin mesafeli durması, yalnızca ekonomik gerekçelerle açıklanamıyor. Bu noktada şu çelişki daha görünür hale geliyor. İki yıl önce "üretim üssü" olmayı konuşan Türkiye, bugün "finans merkezi" olmayı hedefliyor. Bu bir stratejik dönüşüm mü, yoksa konjonktürel bir savrulma mı? Eğer ortada uzun vadeli, tutarlı bir kalkınma perspektifi yoksa her yeni açıklama bir öncekinin alternatifi gibi algılanır. Bu da güveni zedeler. Oysa Türkiye'nin potansiyeli, günü kurtaran politikaların çok ötesinde olmalıdır. Enerji koridorları, lojistik avantajlar, bölgesel ticaret hatları... Basra'dan Ceyhan'a uzanan boru hatları, Orta Doğu'dan Anadolu'ya bağlanacak demiryolu projeleri, Transkafkasya hattı... Bunlar gerçek, somut ve sürdürülebilir fırsatlar. Bir de gözümüzün önünde duran ama yeterince değerlendirilemeyen bir alan var: Turizm...

Göbeklitepe gibi dünya tarihini yeniden yazdıran bir mirasın etrafında onlarca benzer potansiyel varken, burayı küresel bir çekim merkezine dönüştürememek, yalnızca ekonomik bir sorun anlamı taşıyor; aynı zamanda vizyon sorununa işaret ediyor. "Bacasız sanayi" dediğimiz turizm, doğru planlandığında döviz sorununa kalıcı katkı sağlayabilecek nadir alanlardan biri. Tüm bu seçenekler özelinde asıl mesele şu soruda kilitleniyor: Türkiye ne olmak istiyor? Bir vergi cenneti mi? Bir üretim üssü mü? Bir finans merkezi mi? Yoksa bunların ötesinde kendi modelini kuran bir güç mü? Dubai örneği sıkça veriliyor. Ancak Dubai yalnızca düşük vergiler sayesinde öne çıkmıyor; kendine özgü hukuk sistemi ve yatırımcıya sunduğu ayrıcalıklı alanlarla öne çıkıyor. Türkiye ise çok daha köklü, çok daha derin bir devlet geleneğine sahip. Bu nedenle kıyaslama yapılacaksa çıta daha yukarı konulmalı.

Sonuç olarak açıklanan program, kısa vadede piyasaya bir hareket getirebilir. İhracatçıya sağlanan vergi avantajları, reel sektöre nefes aldırabilir. Ancak bu adımlar, yapısal sorunları çözmediği sürece kalıcı etki yaratmaz. Ekonomide asıl belirleyici olan şey, teşvikten öte öngörülebilirliktir. Öngörülebilirlik ise yalnızca ekonomi politikalarıyla sınırlı kalmaz; hukukla, kurumlarla ve yönetim anlayışıyla inşa edilir. Eğer bu temel sağlanmazsa Türkiye yine aynı döngünün içinde kalır. Kriz anında hızlı çözümler, kısa vadeli rahatlama ve ardından daha derin bir belirsizlik.

Güçlü merkez olmak, sadece sermaye çekmekle olmaz. Asıl mesele güven inşa edebilmektir. Geri kalan her şey geçici bir hikâyeden ibaret kalır.

GİRESUN'U KAYBEDİYORSUN! FARKINDA MISIN?

İlayda AYAZ

Bugünlerde Giresun'da yaşananları yalnızca bir "çevre tartışması" olarak görmek büyük bir yanılıdır. Çünkü mesele birkaç ağacın kesilmesinden, birkaç maden ruhsatından ya da teknik raporlardan ibaret değildir. Bugün Karadeniz'de yaşanan şey, doğrudan doğruya memleket meselesidir. Toprağın kimden yana olduğunun, devletin kimi koruduğunun ve milletin ne kadar sahipsiz bırakıldığının meselesidir.

Karadeniz'in dağları yıllardır çeşitli projelerin hedefinde... Dün HES adı altında dereler zincire vuruldu, bugün ise maden sahalarıyla ormanların kalbine giriliyor. Her seferinde aynı sözcükler kullanılıyor: Kalkınma, yatırım, istihdam, ülke ekonomisi... Fakat ne hikmetse bu kalkınmanın bedelini hep aynı insanlar ödüyor. Köylü ödüyor, üretici ödüyor, doğduğu toprağı terk etmek istemeyen insanlar ödüyor.

Bugün Giresun'un büyük bir kısmı maden sahası ilan edilirken mesele yalnızca doğanın zarar görmesi değildir. Asıl mesele, bu ülkenin kendi öz evlatlarının yaşam alanlarını gözden çıkarabilecek bir anlayışa teslim edilmesidir. Çünkü bir memleketin toprağına yalnızca ekonomik değer üzerinden bakmaya başladığınız anda, orada artık millet fikri zayıflamaya başlar. Toprak yalnızca para eden bir meta hâline gelir. Oysa bizim için toprak; hafızadır, kimliktir, aidiyettir.

Karadeniz dediğiniz yer yalnızca kartpostallık manzaralardan oluşmaz. O dağların her yamacında nesillerin emeğı vardır. Sabah ezanıyla birlikte bahçeye çıkan insanlar vardır. Yağmurun altında çalışmaktan beli bükülmüş analar, çocuklarını okutabilmek için yıllarını toprağına vermiş babalar vardır. Fındık burada yalnızca bir tarım ürünü değildir; bir hayat biçimidir. Karadeniz insanının sabırdır, direncidir, namusuyla ayakta kalma mücadelesidir.

Şimdi bütün bunlar birkaç şirket daha fazla kazansın diye tehdit altında bırakılıyor ve toplumdaki beklenen şey sessizlik... Çünkü yıllardır bu ülkede şu anlayış hâkim: "Eğer Anadolu'daki insanlar doğrudan ses çıkarmıyorsa, onların toprağı üzerinde her şey yapılabilir! Nasıl olsa unutulur." deniliyor. "Nasıl olsa alışırlar." deniliyor. Oysa unutilan her dereyle birlikte bu ülkenin hafızasından bir parça daha kopuyor.

Geçtiğimiz günlerde Akbelen'de yaşananlarla bugün Karadeniz'de yaşananlar arasında aslında büyük bir fark yok. Yöntem değişmiyor.

Önce doğa "yatırım" adı altında feda ediliyor, ardından itiraz eden insanlar dışlanıyor. Sonra bütün bu süreç "ülke menfaati" söylemiyle meşrulaştırılıyor. Oysa bir ülkenin menfaati, kendi köylüsünü toprağından koparmakta olamaz. Kendi insanını göçe zorlayan bir anlayışın millî olduğunu söylemek mümkün değildir.

Bugün Türkiye'de en büyük sorunlardan biri de budur. Milliyetçilik kavramı yıllardır yalnızca sloganlara sıkıştırıldı. Bayrak sevgisi ile toprağına sahip çıkma bilinci birbirinden koparıldı. Oysa Türk milliyetçiliğı dediğiniz şey yalnızca kürsülerde yüksek sesle konuşmak değildir. Türk milliyetçiliğı; Türk köylüsünü şirketlerin insafına bırakmamaktır. Anadolu'nun üreticisini korumaktır. Bu ülkenin dağını, taşını, deresini ve ormanını "rant alanı" olarak gören zihniyete karşı çıkmaktır.

Çünkü vatan dediğimiz şey yalnızca sınır çizgilerinden ibaret değildir. Vatan; uğruna emek verilen, ekmek kazanılan, çocuk büyütülen her karış topraktır. Eğer siz kendi toprağınızı koruyamazsanız, bir süre sonra o toprak üzerinde söz söyleme hakkınızı da kaybetmeye başlarsınız. Bugün şirketlere teslim edilen doğa, yarın milletin iradesinin de nasıl kolayca gözden çıkarılabileceğinin habercisidir.

Karadeniz insanı yıllardır sabırlıdır. Çalışır, üretir, çok konuşmaz. Belki de tam bu yüzden yıllarca en kolay gözden çıkarılan bölgelerden biri oldu. Ama artık yeni bir dönem başlıyor. Çünkü bu ülkenin gençleri sadece izleyen taraf olmak istemiyor. Bugün doğasına sahip çıkan gençler, aslında memleketine sahip çıkıyor. Soruyorlar, sorguluyorlar ve "kalkınma" adı altında önlerine konulan her projeyi sorgusuz kabul etmiyorlar.

Bu yüzden mesele yalnızca çevrecilik değildir. Bu mesele, Türk yurdunun talan edilmesine karşı duyulan vicdani ve millî bir itirazdır. Çünkü doğasını kaybeden bir millet, bir süre sonra hafızasını da kaybeder. Hafızasını kaybeden toplumlar ise yalnızca kalabalık hâline gelir; millet olma vasfını yavaş yavaş yitirir.

Karadeniz'in dağlarında bugün sadece ağaçlar kesilmiyor. Aynı zamanda bir milletin toprağıyla kurduğu bağ sınıyor ve bu sınavda sessiz kalanlar; yarın köklerini, hafızalarını, topraklarını kaybettiklerinde iş işten geçmiş olacak.

KALABALIKLAR İÇİNDE BİREYSELLEŞEN TÜRKİYE

Mehmet ÖZTÜRK

Bir zamanlar Türkiye’de aile yalnızca bir soy bağı değildi; aynı zamanda bir güvenlik şemsiyesiydi. Aynı sofrada üç kuşak oturur, birinin derdi herkesin derdi sayılırdı. Bugün ise aynı şehirde yaşayan kardeşler aylarca görüşemiyor, bayram ziyaretleri birkaç saate sıkışıyor, kalabalıklaşan şehirlerimizde insan ilişkileri daralıyor. Peki ne oldu?

Türkiye son yarım yüzyılda büyük bir dönüşüm yaşadı. 1950’lerde nüfusun çoğu kırsalda yaşarken bugün nüfusun %75’ten fazlası şehirlerde yaşıyor. Köyün dayanışmacı yapısından, metropollerin anonim hayatına geçtik. Bu değişimi yıllar önce Ferdinand Tönnies “cemaatten cemiyete geçiş” olarak tarif etmişti. Yani yüz yüze, sıcak, zorunlu bağların yerini; sözleşmeye dayalı, mesafeli ve daha bireysel ilişkiler alacaktı. Türkiye de tam olarak bu süreci yaşıyor.

Aile yapımız da değişti. TÜİK verileri ortalama hane halkı büyüklüğünün 4 kişiden 3,1–3,2 seviyelerine gerilediğini gösteriyor. Doğurganlık oranı ise 2,1’in altına düştü. Daha az çocuk, daha az kuzen, daha dar akraba çevresi demek. Geniş aileden çekirdek aileye; oradan da tek kişilik hanelere doğru bir gidiş var. Fakat mesele sadece sayı değil, ekonomi de...

Ekonomi insanı dönüştürüyor. Büyük şehirlerde kira, ulaşım ve yaşam maliyetleri arttıkça insanlar daha çok çalışıyor, daha az sosyalleşiyor. Çift gelirli aile modeli yaygınlaşıyor. Eve yorgun dönen bir çiftin akraba ziyareti için enerjisi kalmıyor. Modern kapitalizmin bireyi performans odaklı bir aktöre dönüştürdüğünü söyleyen Max Weber, aslında bugünü tarif ediyordu: “Başarı bireysel, sorumluluk bireysel, risk bireysel...”

Kadınların eğitim ve iş gücüne katılımındaki artış ise kuşkusuz toplumsal bir ilerlemedir. Ancak bu durum aile yapısını da yeniden şekillendiriyor. Evlilik yaşı yükseliyor, çocuk sayısı azalıyor. Aile artık ekonomik bir zorunluluk değil; daha çok bir tercih gibi duruyor.

Bir başka kırılma noktası ise dijitalleşmedir. Türkiye’de internet kullanım oranı %85’in üzerinde... Sosyal medya milyonları ekran başında bir araya getiriyor ama aynı sofrada buluşturamıyor. Mesajlaşma uygulamaları, yüz yüze sohbetin yerini tutmuyor. Zygmunt Bauman’ın “akışkan modernite” dediği şey tam da bu: İlişkiler var ama kalıcı değil; bağlantı var ama bağ zayıf!

Elbette bu dönüşümü yalnızca “çözülme” olarak görmek doğru değil. Bireyselleşme aynı zamanda özgürleşme demektir. İnsanların kendi hayatlarına dair daha fazla söz sahibi olması, geleneksel baskıların azalması önemli kazanımlardır. Ancak özgürlük arttıkça dayanışmanın zayıflaması, üzerinde düşünülmesi gereken bir meseledir kanımca.

Bana kalırsa Türkiye bugün iki duygu arasında sıkışmış durumda: Bir yanda geleneksel bağlılık kültürü, diğer yanda modern bireysel yaşam arzusu. Ne tamamen eskiye dönebiliriz ne de bağısız bir toplum olarak sağlıklı kalabiliriz. Belki de asıl soru şu: Bireyselleşirken birbirimizi kaybetmeden nasıl yaşayacağız? Kalabalık şehirlerde yalnızlaşmamak için yeni dayanışma biçimlerine ihtiyacımız var. Çünkü insan, en modern çağda bile, hâlâ bir başkasına yaslanma ihtiyacı duyan bir varlıktır. Kalabalıklar içinde yalnızlaşan modern insan için artık kan bağı kadar gönül bağı da önem taşıyor. Tam da bu noktada, ortak fikirler etrafında kurulan cemiyetler yeni bir dayanışma zemini hâline geliyor. İnsan yalnızca aynı apartmanda yaşadığı insanlarla değil; aynı ideale inandığı, aynı kaygıları taşıdığı insanlarla da bir aidiyet kuruyor. Bugün birçok genç için dostluk, kardeşlik ve dayanışma artık sadece akrabalık ilişkileri içinde değil; birlikte yürüdüğü dava arkadaşlıklarında anlam buluyor. Çünkü modern hayatın hızında insanı ayakta tutan şey, yalnız olmadığını hissetmektir. Bu yüzden cemiyet fikri hâlâ kıymetlidir.

Birlik ve İlerleme Düşünce Derneği yalnızca bir dernek değil; ortak ülküler etrafında birleşen insanların oluşturduğu bir yol kardeşliğidir. Aynı masada muhabbet eden, aynı davaya omuz veren, sevinci de yükü de paylaşan insanların kurduğu manevi bir ailedir. Modern dünyanın bireyselleştirdiği insanı yeniden bir “biz” duygusunda buluşturan şey de tam olarak budur.

Belki de geleceğin Türkiye’sinde dayanışma; yalnızca aynı soyadını taşıyanlar arasında değil, aynı ideale gönül verenler arasında yeniden yükselecektir. Çünkü insan, hangi çağda yaşarsa yaşasın, ait olduğu bir yuva aramaya devam eder.

20. ASIR TÜRKİYE’SİNDE DİL GİRDABI

Anıl KARA

Tarih 19 Mayıs 1894...

Devrin hükümdarı Sultan II. Devrin hükümdarı Sultan II. Abdülhamid Han bir ferman buyurur. Kesin bir emri ifade eden bu ferman doğrudan Maarif İdadisine; yani dönemin Milli Eğitim Bakanlığındaki vazifeli ve yetkili bireylerinedir.

Tarih 6 Ekim 1894...

Manastır Askeri İdadisi Zühdü Paşa fermana mukabil bir cevap yazar. Bu cevaba göre ferman buyrulan ıslahata lüzum yoktur. Üstelik idadi heyetine göre söz konusu meselede herhangi bir ıslahata da hacet yoktur.

Bu cevap saltanat temellerinin sarsıntısından öte son derece mühim bir meselenin girdabıdır. Kadim bir ulusun en hassas değerlerinin, duyarsız mümessillere teslim edilmişliğinin vesikası; ya da çürümekte olan bir yaranın o keskin kokusu...

Söz konusu ıslahat emrinin hedefi, Türk diliydi. Sultan, Türk dilinde bir değişimin gerekliliğini saptamış ve bunu “ilgili” makamlara resmi bir vesika ile iletmişti. Fermanın mahiyetini temsil eden giriş kısmı şöyledir (sadeleştirilmiş hâli):

“Sözün güzel ve doğru söyleme kâidelerine uygun olabilmesi diğer şartlarla birlikte, alışılmamış kelimelerle söylenmeyişine bağlıdır. Yazı dilinde Arabî ve Farisî kelimelerin hepsi birden kullanılırsa bilinmeyen, alışılmayan birçok kelimeye rastlanmış olur. Mümkün olduğu kadar Türkçe kelimeler kullanılarak açık yazılmış sözler ise meramı ve maksadı tamamıyla anlatır. Böyle sözlerde daha ziyade kolaylık ve akıcılık bulunacağı meydandadır.

Osmanlı müellifleri maksat ve meramlarının kolayca anlaşılması yoluna gitmeyip ne kadar çok Arabî ve Farisî kelime bildiklerini göstermeği marifet sanmış meselâ lisanımızda “taş” sözü varken bunun yerine pek çok kimsenin bilmediği “senk” veya “hacer” kelimelerini kullanmayı zarafete daha uygun zannetmişlerdir.

Bu hal, birçok zararlarıyla birlikte dilimizde mevcut çok sayıda Türkçe kelimenin terkine ve unutulmasına sebep olmuştur.”

Bu ferman, genel mahiyetiyle halkın yabancı kaldığı kelime ve ifade yığınlarının artması, yazarlar arasında yalnızca hüner gösterisine dönmesinin şuursuzluğu karşısında çıkartılmıştır. Sultan, devrin yazarlarının bilinçsizce işlediği “kallavi” Türkçeye karşı; bir çocuğun “babacığım” ifadesindeki sadeliği, o saf ve masum Türkçeyi meşrulaştırmaktadır; *peder-i vâlâ-güherim* demek yerine...

Yine aynı dönemde bir hüner malzemesi olan Fransızca yahut Avrupalılık... Diğer adıyla ne fikri ne vicdanı; ne ruhu ne ervahı bizimle yakınlık dahi teşkil etmeyen yeni bir kültürün derme-çatma inşası... Unutulmamalıdır ki dil, kültürün ve kimliğin en kuvvetli mimarlarından. Akıl onunla fikreder, zihin onunla tasavvur halindedir, vicdan onunla sızılar, dertlerimize ismini veren yine odur. Bu yeni inşa o denli hüviyetimizden ve ahlakımızdan uzaktır ki, gün olacak maziyi mumla aratacaktır.

Tarih 1930’lar...

Türk dilinin terbiyesinden geçmemiş, zevk ve ahengine münhasır işlenmemiş birçok kelimenin doğrudan kullanımı, “Öz Türkçe” diye anılacak bir mefhumu doğurmuştu. Peki bir dilin “öz” vasfıyla nitelenmesi ne anlama geliyor? Bir dil hangi akla hizmet “öz” olabilme hürriyetine sahiptir?

Bu mefhum bizden önce Stalin Rusya’sında kendisini gösterir. Sovyetler tarafından devrin en önde gelen ilim cemiyeti olma çabasındaki Şûra Cumhuriyetleri İlimler Akademisine Rusçayı “Öz Rusça” haline getirmek için neler gerektiğini saptayacak bir vazife verilir. Şûra ciddi tetkikler neticesinde hükümete şu raporu sunar:

“Ruşçayı, öz Rusça yapmak mümkündür. Ancak bunun için Rusçada kullanılan kelimelerin yüzde yetmiş beşini terk etmek ve yerlerine yeni kelimeler bulmak gerekir.”

Stalin, dil konusunda uzman olmayan bir adamdı. Fakat bir milletin dilinin, onun hüviyetini, ahlakını ve maneviyatını teşkil ettiğini bilmek en bilgisizinin dahi ön görebileceği bir sonuçtur. Bu raporun nihayetinde yapılması planlanan bütün ıslahatlardan vazgeçildi. Ancak aynı rapor Sovyet hükümetinin dış politikasına bir rehber oldu. “Mademki bir dili, öz dil haline getirmek bu denli kelimenin silinmesine mahal veriyor...” diyen Stalin, bu politikayı daha sonra Türk devletleri üzerinde izledi.

Gel gelelim Türkiye’ye... Bu hayalin Türkiye Türkçesi üzerindeki etkisi, o yıllarda İsveç Prensine hitaben yazılan şu konuşmada kendisini gösterir:

Bu gece, yüce konuklarımıza, Türkiye’ye uğur getirdiklerini söylerken duyduğum, tükel özgü bir kıvançtır. Burada kaldığınız uzca, sizi sarmaktan hiç durmayacak ılık sevgi içinde, bu yurttan, yurdunuz için beslenmiş duyguların bir yankısını bulacaksınız. İsveç-Türk uluslarının kazanmış oldukları utkuların silinmez damgalarını tarih taşımaktadır. Süerdemliği, özü, bu iki ulus, ünlü sanlı sözlerinin derinliğinde sonsuz tutmaktadır. Ancak, daha başka bir alanda da onlar erdemlerini, o denli yaltırlıklı yöntemle göstermişlerdir. Bu yolda kazandıkları utkular, gerçekten daha az özence değer değildir. Avrupa’nın iki bitim ucunda yerlerini berkiten uluslarımız, ataç özlüklerinin tüm ıssıları olarak baysak, önürme, uygunluk kıldacıları olmuş bulunuyorlar; onlar bugün en güzel utkuyu kazanmaya anıklanıyorlar; baysal utkusu.

Altes Ruayâl!

Yetmiş beşinci doğum yılında oğuz babanız, bütün acunda saygılı bir sevginin söyüncü ile çevrelendi. Genlik, baysal içinde erk sürmenin gücü işte bundadır. Ünlü babanız, yüksek kralınız beşinci Güstav’ın gönenci için en ıssı dileklerimi sunarken, Altes Ruvayâl; sizin, prenses Louise’in, sevimli kızınız Altes Prensess Ingrid’in esenliğine, tüzün İsveç ulusunun gönencine içiyorum.”

Neyse ki bu hadisenin Türkiye’deki resmî ilerleyişi kısa sürdü. 1935 yılına gelindiğinde artık dil konusunda daha farklı, daha ılımlı bir yaklaşım sergilendi: “Türkçeleşmiş Türkçe.”

Özetle bir dilin kudreti bir başka dillerden etkilenmemekte veya “öz” olmakta değildir. Hatta bu, bilinçle işlenmiş bir mahrumiyet; bir eksiklik. Eğer ki bir dil bünyesine aldığı kelimeyi terbiye eder; millî zevk ve ahenge uygun şekilde işlerse artık o kelimeyi milletine mal etmiş olmakla gerçek kudret sahibidir ki Türkçe tam da böyle bir dildir. Bugün şeft-âlû değil “şeftali” diyoruz; gul değil “gül” diyoruz; âb-rû değil “ebru” diyoruz... Şüphe yok ki birçok emsali olan bu kelimeler, Türk’ün millî zevk ve ahenginin çarkları altında ezilmiş ve Türkçeye aidiyet kazanmıştır. Bizlerinse, nice hayal ve tasavvurlarımıza heybelik eden bu kelimelere borcu, onları şuurla işlemektir.

Hakiki dil, ait olduğu medeniyetin ruhunu, kültür ve iklimini resmetmelidir. Yani hakiki Türkçenin sesinde İstanbul’u duyarsınız. Yerine göre dört iklimin nahifliğini veya çetinliğini, kültüre mal olmuş müziğinin ezgilerini, ahengini duyarsınız. Nasıl ki bir annenin sağlığı, çocuğuna verdiği sütün değerlerine tesir etmektedir; Türkçenin sağlığı da kendi medeniyetinin çocuklarının gelişimi üzerinde ciddi bir önem taşır. Yahya Kemal’in de dediği gibi: “Türkçe ağızda annemin sütüdür.” Veya:

*Baktım, konuşurken daha bir kerre güzeldin
İstanbul’u duydum daha bir kerre sesinde*

İnsan, ancak mana âlemince hayal edebilir. Ne var ki mana âlemlerini yaratan olgu da dildir. Tüm minnet ve mihnetimizi, ayrılıklarımızı, kavgalarımızı ve sevdalarımızı muhayyilemizdeki kelimelerin bize bahşedebildiği kadar yaşarız. Çünkü biz, kelimeler ile düşünür, onlarla hüviyet kazanırız.

**Örmüş seni Türk’ün o güzel sesleri yer yer;
Hicranları kavgaları sevdaları söyler.
İklimine sığmış nice bin bir medeniyet!
Binlerce yılın nağmesi ahengini süsler.**

DEMOKRASİ: HALKIN İKTİDARI MI, YÖNETENLERİN İKTİDARI MI?

Halkın egemenliği, çoğu zaman halk adına konuşanların egemenliğine dönüşür.
— Jean-Jacques Rousseau

Demokrasi, herkesin bildiğini sandığı fakat üzerinde en az uzlaşılan kavramlardan biridir. Otokratların dilinden düşmeyen, halkın ise sürekli talep ettiği bu kavram; liberal demokrasi, sosyal demokrasi, katılımcı demokrasi, radikal demokrasi gibi sıfatlarla anlam kazanır. Bu çeşitlilik, demokrasinin sabit bir rejim değil, tarihsel ve toplumsal bağlamlara göre yeniden tanımlanan dinamik bir siyasal form olduğunu gösterir.

Kelime anlamıyla “demos+kratos” (halkın iktidarı) olsa da, tarihsel deneyim bu tanımın hiçbir zaman tam olarak gerçekleşmediğini ortaya koyar. Demokrasi, ne Antik Çağ’da ne de modern dünyada bütünüyle “halkın kendi kendini yönetmesi” olmuştur; aksine, her dönemde belirli sınırlar, araçlar ve aktörler üzerinden şekillenmiştir.

Antik Dünyada Demokrasi: Katılım mı, Ayrıcalık mı?

Antik Atina’da (M.Ö. 5. yüzyıl) doğrudan katılıma dayalı ilk örnek ortaya çıktı. Vatandaşlar bizzat karar süreçlerine katılıyor, birçok kamu görevi kura yöntemiyle dağıtılıyordu. Ancak “halk” tanımı son derece dardı: Yalnızca özgür, yetişkin ve Atinalı erkekler. Kadınlar, köleler ve yabancılar bu sistemin tamamen dışındaydı. Bu nedenle Atina demokrasisi, eşitlikçi bir modelden ziyade ayrıcalıklı bir katılım düzeni olarak değerlendirilmelidir.

Roma Cumhuriyeti ise farklı bir yol izledi. Senato, magistralar ve halk meclisleri arasında paylaşılan egemenlik, teorik olarak bir denge sistemi sunsa da pratikte varlıklı sınıfların (patriciler) belirleyiciliği devam etti. Bu yönüyle Roma, halk egemenliğinden çok elitler arası güç paylaşımına dayanan bir siyasal düzen olarak öne çıkar.

Modern Dönüşüm ve Sınırları

Modern demokrasinin temelleri 17. ve 18. yüzyıllarda atıldı. Bu dönüşümün en çarpıcı kırılma noktalarından biri Fransız Devrimi’dir. Devrim, egemenliği halka dayandırarak “yurttaş” kavramını evrenselleştirmiş ve siyasal meşruiyetin kaynağını kökten değiştirmiştir.

Ancak devrim sonrası yaşanan Terör Dönemi, çoğunluk iradesinin sınırsız bırakıldığında nasıl baskıcı bir rejime dönüşebileceğini açık biçimde göstermiştir. Bu deneyim, demokrasinin yalnızca çoğunluk ilkesine değil; aynı zamanda anayasal sınırlar, temel haklar ve kurumsal dengeye dayanması gerektiğini ortaya koymuştur.

Umut YAMAN

Demokrasi, zamanla doğrudan katılımı büyük ölçüde temsili mekanizmalara bıraktı. Vatandaşlık genişledi; kadınlar, işçi sınıfı ve farklı toplumsal gruplar siyasal sürece dâhil edildi. Ancak ekonomik eşitsizlikler, medya yoğunlaşması ve dijital propaganda araçları, siyasal eşitliğin yalnızca hukuki düzeyde kalıp kalmadığı sorusunu gündemde tutmaya devam etmektedir.

Demokrasinin Teorik Sınırları

Giovanni Sartori’nin vurguladığı gibi, modern kitle toplumlarında halkın doğrudan kendini yönetmesi gerçekçi değildir. Demokrasi; rekabetçi seçimler, hesap verebilirlik, rıza ve anayasal güvenceler üzerine kurulu bir rejimdir. Bu çerçevede demokrasinin özü, yalnızca iktidarın halka ait olması değil; o iktidarın sınırlandırılması ve bireysel hakların güvence altına alınmasıdır.

Günümüzün Büyük Meydan Okuması: Popülizm

Günümüzde demokrasi, en ciddi sınavlarından birini kendi içinden vermektedir: Popülizm. Popülist liderler, “gerçek halkın temsilcisi” olduklarını iddia ederek yargıyı, medyayı ve muhalefeti “elit” ya da “halk düşmanı” olarak konumlandırır. Bu yaklaşım, çoğunluk iradesini mutlaklaştırırken azınlık haklarını ve kurumsal dengeyi aşındırır.

Türkiye, bu küresel eğilimin dikkat çekici örneklerinden biridir. Karizmatik liderlik, siyasal kutuplaşma ve “millele rağmen millet adına” geliştirilen söylemler, popülist siyasetin güçlü bir zemin bulduğunu göstermektedir. Seçimlerin düzenli olarak yapılması, demokratik bir sistem için gerekli olsa da tek başına yeterli değildir.

Uluslararası ölçümler de bu tabloyu destekler niteliktedir. Economist Intelligence Unit’in 2024 Demokrasi Endeksi’nde Türkiye’nin “hibrit rejim” kategorisinde yer alması ve V-Dem verilerinde “seçimsel otokrazi” eğiliminin öne çıkması, demokrasinin yalnızca biçimsel değil, işlevsel boyutunun da sorgulanması gerektiğini göstermektedir. Bu endeksler elbette eleştirilebilir; ancak hukukun üstünlüğü, ifade özgürlüğü ve kurumsal bağımsızlık alanlarındaki zayıflamalar göz ardı edilemez.

Doğrudan Demokrasi Mümkün mü?

Günümüzde doğrudan demokrasiye en çok yaklaşan örneklerden biri İsviçre'dir. Referandumlar ve halk girişimleri sayesinde vatandaşlar yalnızca temsilcilerini seçmekle kalmaz, aynı zamanda yasama süreçlerine doğrudan müdahale edebilir.

Ancak bu model dahi kusursuz değildir. Katılım oranlarının sınırlı kalabilmesi ve karmaşık politikaların doğrudan halkoyuna sunulmasının doğurabileceği riskler, doğrudan demokrasinin de kendi sınırları olduğunu göstermektedir.

Yazar Yorumu

Demokrasi ne saf bir ideal ne de tamamlanmış bir gerçekliktir. En iyi haliyle, iktidarı sınırlayan, rekabeti koruyan ve bireysel hakları güvence altına alan bir "sürekli müzakere rejimi"dir.

Türkiye'de siyasal tartışmalar çoğu zaman "iktidar değişmeli mi?" sorusuna indirgenir. Oysa daha temel ve daha zor bir soru vardır: İktidar kimde olursa olsun, o iktidarın sınırları nerede başlayacak ve nerede bitecektir?

Popülizm kısa vadede siyasal enerji üretebilir; ancak kurumsal yapıyı aşındırarak uzun vadede demokrasiyi zayıflatır. Aşırı elitizm ise halkı siyasetten uzaklaştırır. Bu iki uç arasında denge kurabilen sistemler, demokrasiyi sürdürülebilir kılabilir.

Sonuç

Demokrasi hiçbir dönemde mutlak anlamda "halkın kendi kendini yönetmesi" olmamıştır. O, daha çok bir ideali ifade eder. Asıl mesele, bu idealin ne ölçüde ve hangi niteliklerle hayata geçirilebildiğidir. Belki de demokrasinin en samimi tanımı şudur: İktidarın sınırlarını birlikte aradığımız, bitmeyen bir siyasal mücadele alanı.

BİRLİK DUYGUSUNU YENİDEN DÜŞÜNMEK: YAKIN AMA UZAK BİR TOPLUM

İlayda ÖZTÜRK

Bugün Türkiye’de giderek daha görünür hale gelen kutuplaşma, güvensizlik ve kopuş hissi, aslında daha derin bir çelişkiye işaret ediyor: Aynı yerlerde yaşıyoruz, ama giderek birbirimizden uzaklaşıyoruz.

Aynı sokaklardan geçiyor, aynı şehirleri paylaşıyoruz fakat çoğu zaman birbirimize temas etmeden, birbirimizi tanımadan hayatlarımızı sürdürüyoruz. Apartman komşuluğunun zayıflaması, selamlaşmanın azalması ya da sosyal medyada en küçük fikir ayrılıklarının hızla sert karşıtlıklara dönüşmesi bu çözümlenin gündelik hayattaki en görünür örnekleri. Fiziksel olarak yakınız ancak zihinsel ve duygusal olarak mesafeler giderek artıyor.

Peki, bir toplumu gerçekten bir arada tutan nedir?

Bu soruya kapsamlı bir cevap veren Ziya Gökalp, milletin yalnızca siyasi ya da hukuki bir birlik olmadığını; ortak dil, kültür ve değerler etrafında şekillenen bir topluluk olduğunu vurgular. Ona göre toplumu ayakta tutan şey yalnızca kurumlar değil, insanların paylaştığı ortak anlam dünyasıdır.

Bu çerçeveden bakıldığında, bugünkü çözülmeyi yalnızca bireysel davranışlara indirgemek yetersiz kalır. Çünkü toplum, aynı coğrafyada yaşayan insanların toplamından ibaret değildir; güven, aidiyet ve paylaşılan değerler etrafında anlam kazanır. Bu zemin aşındığında ilişkiler yüzeyselleşir, aidiyet duygusu zayıflar ve toplumsal yapı daha kırılgan hale gelir.

Bugün karşı karşıya olduğumuz birçok sorunun merkezinde de bu aşınma yer alır. Aidiyet duygusunun zayıflaması bireyleri yalnızlaştırırken, güvenin sarsılması birlikte hareket etme kapasitesini azaltır. İnsanlar karşısındaki kişiye güvenmek yerine temkinli olmayı tercih eder; bu da ilişkilerin doğallığını zedeler ve toplumsal mesafeyi daha da artırır.

Bu süreci derinleştiren önemli unsurlardan biri de adalet duygusundaki zayıflamadır. Günlük hayatta karşılaşılan küçük haksızlıkların sıradanlaşması ve “herkes yapıyor” anlayışıyla meşrulaştırılması yalnızca bireysel bir sorun değildir.

Toplumsal ölçekte bir norm kaybına işaret eder. Kurallara olan inanç zayıfladığında insanlar sadece sisteme değil birbirlerine karşı da güven duymamaya başlar. Böylece ortak yaşam fikri yerini bireysel çıkarların öne çıktığı bir anlayışa bırakır.

Toplumsal çözümlenin bir diğer boyutu da siyasal alanda kendini gösterir. Adil, kapsayıcı ve güven veren bir düzen, bireylerin aidiyet duygusunu güçlendirir. Buna karşılık, kuralların eşit uygulanmadığına dair algının yaygınlaşması, yalnızca devlet ile toplum arasındaki ilişkiyi değil, bireyler arası güveni de zedeler. İnsanlar, karşısındakinin de adil davranmayacağını varsayarak daha mesafeli ve temkinli bir tutum geliştirir.

Oysa toplumlar yalnızca geçmişin mirasıyla değil, birlikte kurdukları gelecek fikriyle var olur. İnsanların kendilerini ortak bir hedefin parçası olarak görmesi, toplumsal yön duygusunu güçlendirir. Bu hedef zayıfladığında ise toplum ortak istikametini kaybeder ve bireyler kendi dar alanlarına çekilir.

Bu nedenle mesele yalnızca bir düşünceyi savunmak değildir. Asıl mesele, bir arada kalmayı mümkün kılan zemini yeniden güçlendirmektir.

Türk milliyetçiliği bu noktada, yalnızca bir kimlik vurgusu olarak değil; toplumsal birliği yeniden kurmaya yönelik bir çerçeve olarak anlam kazanır. Ortak dil, kültür ve değerler etrafında şekillenen aidiyet anlayışı, bireyleri yalnızca kendi çıkarlarıyla değil; ait oldukları toplulukla kurdukları bağ üzerinden konumlandırır. Bu yaklaşım, toplumsal güvenin yeniden tesis edilmesini, adalet duygusunun güçlendirilmesini ve ortak bir gelecek fikrinin yeniden inşa edilmesini hedefler.

Bu yönüyle Türk milliyetçiliği, yalnızca geçmişe referans veren bir düşünce değil; bugünün dağınıklığına karşı bir denge ve yön arayışıdır.

Bugün asıl ihtiyaç, birliği yalnızca savunmak değil; birlik duygusunu yeniden düşünmektir.

AH ŞU DİZİLER OLMASA

Yaziya başlarken, nisan ayının ikinci haftasında Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta yaşanan okul saldırıları nedeniyle hepimizin yürekten paylaştığı acıyı bir kez daha dile getirmek istiyorum. Aynı şekilde, böylesi bir olayın bir daha asla yaşanmamasını da en samimi duygularıyla temenni ediyorum.

Bu acı hadiseler, ülkemizde her zaman olduğu gibi yeni bir tartışma dalgasını da beraberinde getirdi. Konuya ilişkin yorumlara ve eleştirilere bakıldığında iki temel yaklaşımın öne çıktığını rahatlıkla görebiliyoruz. Birincisi, meseleyi doğrudan bir güvenlik krizi olarak ele alıp polisiye tedbirlerin artırılmasını savunan yaklaşım; ikincisi ise Türk dizi ve medya sektörünü hedef alarak medya üzerindeki denetimin artırılmasını, hatta şiddet içeren yapımların yasaklanmasını isteyen yaklaşım.

Ben de bu yorumları gördükten sonra konuya dair birkaç söz söyleme ihtiyacı hissettim. Öncelikle belirtmek gerekir ki güvenlik odaklı tedbirlere bütünüyle karşı değilim. Ancak böylesine ağır bir sorunun yalnızca güvenlik tedbirleriyle çözülebileceğine de inanmıyorum. Bunu açık biçimde söylemek gerekiyor. Çünkü basit bir mantık yürütelim: Siz her okulun önüne bir polis koyarsınız, suç işlemeye niyetli olanlar bu kez üç kişi gelir. Üç polis koyarsınız, belki bu kez on kişi gelir. Bu anlayışın ulaşacağı son nokta, neredeyse her vatandaşa bir polis tahsis etmeye kadar uzanır. Bunun ne makul ne de mümkün olduğu açıktır.

Herhangi bir şiddet olayının önlenmesinde ilk şartlardan biri, cezanın kesinliğidir. Ceza alacağını kesin olarak bilen, suça yatkın kişi, ödeyeceği bedeli hesap ederek en azından bir çekince duyar. Buna karşılık "iyi hâl", ceza indirimi ve daha da ötesi, belli aralıklarla sanki bir rutinmiş gibi gündeme gelen genel ya da kısmi aflar toplumda çok tehlikeli bir algı üretmektedir. İnsanlar, suçun gerçek bedelinin çoğu zaman tam olarak ödenmediğini düşünmektedir. Bu nedenle Türkiye'de güvenlik önlemlerinden önce ya da en az onlar kadar önemli olan başlık, caydırıcılığın güçlendirilmesidir.

Fahrettin ACAR

Bugün ülkede ciddi bir caydırıcılık sorunu olduğu artık yaygın bir kanaat hâline gelmiştir.

Bir diğer nokta ise "çocuk olmak" meselesidir. Tabii ki çocuklara karşı her zaman bir yetişkine göre çok daha hoşgörülü, çok daha ılımlı olunması gereklidir. Ancak bazı eylemler vardır ki onlar bu çizginin dışındadır. Eğer bir kişi eline silah alıp bir yerleri basıyor, cinayet işleyebiliyorsa o artık katildir. Bir yetişkin bu tutumundan dolayı hangi cezaya layık görülüyorsa, burada da benzer bir tartışma kaçınılmazdır.

Ancak tartışma burada bitmiyor. Ne zaman böyle bir şiddet olayı yaşansa mesele dönüp dolaşıp mutlaka medya ve dizilere geliyor. Ardından da aynı cümle kuruluyor: "Bu diziler toplumu bozuyor." İlk bakışta kulağa mantıklı geliyor. Çünkü kabul etmek gerekir ki Türkiye'de son yıllarda dizi sektörüne mafya, aşiret, silah, intikam ve güç gösterisi eksenli yapımlar ciddi biçimde damga vurdu.

Fakat burada asıl soruyu doğru sormak gerekiyor: Bir toplum diziler yüzünden mi şiddete meylediyor, yoksa zaten içinde taşıdığı eğilimler, öfkeler ve çatışmalar olduğu için mi bu tarz yapımlara yöneliyor?

Bu noktada sosyal medyanın hayatımıza soktuğu bir kavramı hatırlamakta fayda var: algoritma. Sosyal medyada algoritmanın çalışma mantığı basittir. Sistem, kullanıcının eğilimlerini, meraklarını ve zaafalarını kaydeder; ardından onu platformda daha uzun süre tutabilmek için bu eğilimlere uygun içerikleri sürekli önüne sürer. Böylece kullanıcı hem kendi yankı odasına hapsolür hem de fark etmeden yönlendirilir.

Peki dizilerin de bir algoritması yok mu? Elbette var. Televizyon kanalları ve dijital platformlar da boşluğa yayın yapmıyor. Onlar da reytinge, izlenme oranlarına, tıklanmaya ve piyasa talebine bakıyor. Yani toplumda karşılığı olmayan bir içerik uzun süre ayakta kalamıyor. Bu yüzden yalnızca “diziler bozuyor” demek, meseleyi fazla kolaycı bir yere taşımaktır.

Diziler bazen etkiler, bazen özendirir, bazen normalleştirir; buna itiraz etmek zor. Ama diziler toplumsal zeminden tamamen bağımsız, kendiliğinden çalışan şeyler değildir. Onlar aynı zamanda toplumun içindeki eğilimlerin, zaafaların ve arayışların da bir yansımasıdır.

Tam da bu yüzden meseleyi yalnızca ekranla açıklamak eksik kalır. Aile içi şiddetin sıradanlaştığı, öfke kontrolünün zayıfladığı, eğitim kurumlarının yalnızca akademik başarıya odaklanıp çocukların ruhsal dünyasını ihmal ettiği, suçun yeterince caydırıcı biçimde cezalandırılmadığı, silaha ve saldırganlığa erişimin çeşitli yollarla kolaylaştığı bir ülkede tek suçlu olarak dizileri ilan etmek gerçeği örtmekten başka bir işe yaramaz.

Üstelik bu yaklaşımın başka bir sakıncası daha vardır: Asıl sorumluluk alanlarını görünmez kılar. Çünkü “diziler yasaklansın” demek kolaydır. Ama çocukların ruh sağlığını güçlendirecek sosyal politikaları konuşmak zordur. Okullarda psikolojik danışmanlık sistemini gerçekten işler hâle getirmeyi tartışmak zordur. Aile çözülmesini, toplumsal öfkeyi, ekonomik baskıyı, suç ve ceza ilişkisindeki zafiyeti konuşmak zordur. Kısacası dizileri hedefe koymak çoğu zaman yapısal sorunlardan kaçmanın kestirme yoludur.

Bu yüzden ben, bu tartışmada iki kolaycılığa da mesafeli duruyorum. Bir yanda her şeyi güvenlik tedbirine indirgeyen anlayış, öte yanda her şeyi medya içeriğine bağlayan yaklaşım var. Oysa gerçek daha sert ve daha karmaşık: Bir toplumsal şiddet sorunu ile karşı karşıyayız. Bu sorun, polisiye önlemlerle de tek başına çözülmez, dizi yasaklayarak da bitmez.

Evet, medya içerikleri tartışılmalıdır. Evet, şiddeti estetize eden, mafyalaşmayı karizma gibi sunan, silahı güç sembolüne dönüştüren yapımlar eleştiri konusu olabilir. Ama aynı zamanda şunu da dürüstçe kabul etmeliyiz: Böyle yapımların karşılık bulduğu bir toplumsal iklim varsa, asıl mesele o iklimdir.

Ben 1997 doğumluyum. Dolayısıyla “eski Türkiye” diye tarif edilen dönemin son demelerini bir çocuk olarak da olsa gördüm. Evet, 2003 yılında televizyonda Kurtlar Vadisi vardı ama ertesi gün aynı kanalda “Hayat Bilgisi” de yayınlanırdı. O dizide idealist bir Cumhuriyet öğretmeni olan *Afet Güçverir* karakterinin, hayatlarından umudu olmayan gençlere umut aşılmasını izledik. Temel mesaj şuydu: Evet, kolay değil. Evet, şartlar eşit değil. Ama çalışırsan, hak edersen sana da yer var.

Yeraltı dünyası ise bunun tersidir. Legal düzene olan inanç sarsıldığında mafya ortaya çıkan alternatif iradedir. TÜİK’in Şubat 2026 verilerine göre işsizlik %8.1, genç işsizlik %14.3, atıl iş gücü %29.9 seviyesindeyken, gençlerin “kolay” görünen yollara yönelmesi gerçekten şaşırtıcı mı?

Dolayısıyla ihtiyaç duyduğumuz şey, anlık öfkeyle suçlu aramak değil; caydırıcılığı yeniden tesis eden, eğitimi yalnızca sınav başarısından ibaret görmeyen, çocukların psikolojik dünyasını ciddiye alan, toplumsal dokuyu güçlendiren daha geniş bir bakıştır.

Son olarak unutulmaması gereken bir gerçek daha var: Çocuklar değerlidir. Okul ve genel olarak toplum, bu değeri işleyerek çocukları yönlendirmek ve onları değer üretmeye teşvik etmekle yükümlüdür. Bunun gerçekleşebilmesi için özellikle erken yaşlardan itibaren çocukların keyfi ya da baskıcı olmayan, ancak net ve tutarlı kurallarla karşılaşması gerekir. Bu kuralların okullardaki temsilcisi ise öğretmendir. Öğretmenin bu rolü, yalnızca bilgi aktarmakla sınırlı değildir; aynı zamanda yönlendiren, sınır çizen ve gerektiğinde otorite kuran bir pozisyonu da içerir. Elbette bu yetkinin kötüye kullanılmaması esastır. Ancak bugün geline nokta öğretmenlerin, yoğun veli baskısı altında işlevsiz hâle getirilmesi de ayrı bir sorundur. Otoritenin tamamen ortadan kalktığı bir eğitim ortamında disiplinin zayıflaması, bunun da daha geniş bir toplumsal düzlemde davranış sorunlarına zemin hazırlaması kaçınılmazdır. Bu nedenle öğretmenin saygınlığının ve belirli sınırlar içindeki otoritesinin yeniden tesis edilmesi, sağlıklı bir eğitim ve toplum düzeni için göz ardı edilemeyecek bir gerekliliktir. Yoksa bugün dizileri suçlarız, yarın sosyal medyayı, ertesi gün bilgisayar oyunlarını... Ama dönüp aynaya bakmadığımız sürece esas meseleyi yine ıskalarız.

Ve o zaman da her felaketin ardından aynı cümleyi kurarız: “Ah şu diziler olmasa...”

ŞEHİT

Son günlerde ülke gündemi her zamanki gibi oldukça yoğun... Muhalefetin olası adayı kim? Erken seçim olacak mı? İran-Amerika ve İsrail geriliminin sonuçlarının Türkiye'ye yansımaları olacak mı? Fakat Türk milletinin hafızasını zorlayan bir konu daha var: 2024 Ekiminde MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin terörist başı Öcalan ile başlattığı ikinci sözde çözüm süreci.

Bütün ülkeyi ve siyaseti yakından takip edenleri şoke eden husus, bu sürece bu kez bizzat Devlet Bahçeli'nin öncülük etmesi oldu. Peki ne oldu da Bahçeli, yıllarca DEM Parti'nin kapatılması gerektiğini ve milletvekillerinin vatana ihanetten yargılanması gerektiğini söylerken, bugün DEM Parti eylemlerinde "Serok Apo, Serok Bahçeli" sloganlarıyla birlikte anılır hale geldi?

Kimileri hükümetin bu tutumunun sebebinin Irak, Suriye ve İran'da yaşanan gelişmeler sonrası Türkiye'nin benzer bir tehditle karşılaşmaması adına "iç barış" sağlama isteği olduğunu söylüyor. Bazıları ise bu yaklaşımın tamamen siyasi hesaplarla bağlantılı olduğunu, olası anayasa değişikliği ya da seçim süreçlerinde DEM Parti seçmeninin desteğinin hedeflendiğini düşünüyor.

Fakat bu tabloyu özetleyen en dikkat çekici ifadelerden biri rahmetli Nihat Genç'e aitti. Nihat Genç her zamanki sert üslubuyla devlet aklının büyük bir hata yaptığını savunuyordu. Üslubu tartışılır elbette, fakat ortada değişmeyen bir gerçek var: Sanki devlet ve kurumları, ilk çözüm sürecinde yaşananları unutmuş gibi yeniden aynı riskli yola giriyor.

Hatırlayalım, ilk çözüm süreci de benzer şekilde "barış, kardeşlik ve birlik" söylemleriyle başlamıştı. Toplum katkısı olmayan bazı isimler "akıl insan" ilan edilmiş, milletin karşısına çıkarılarak topluma yön vermeye çalışılmıştı. Sonuç ne oldu? Hükümet, kardeşliği milletin ortak değerleri üzerinden değil, ayrılıkçı yapıların siyasi talepleri üzerinden kurmaya çalışınca; terör örgütü mensupları Diyarbakır başta olmak üzere birçok şehirde hendekler kazdı, mayınlar döşedi ve sözde özerklik girişimlerinde bulundu.

Abdullah ATICI

O dönemde HDP adıyla faaliyet gösteren DEM Parti çizgisi ise bazı belediyelerde terör örgütüyle arasına net mesafe koyamamakla suçlandı. Belediyelerin imkânlarının terör yapılanmaları lehine kullanıldığına dair sayısız iddia ve dava gündeme geldi. Sonuçta Türkiye milyarlarca dolarlık ekonomik zarar yaşadı, yüzlerce asker ve sivil şehit oldu.

Üstelik bu süreçte yalnızca güvenlik zafiyeti değil, milli değerler açısından da ciddi kırılmalar yaşandı. Andımız kaldırıldı, birçok kurumdan "TC" ibareleri silindi. Toplum "barış" adı altında sunulan süreç, birçok insan tarafından milli kimlik ve ortak değerlerin geri plana itilmesi olarak görüldü.

Televizyon ekranlarında dolaşan bazı sözde aydınlar, Türk kimliğinin aslında yapay bir kimlik olduğunu savunacak kadar ileri gitti. Terör örgütünü romantize eden filmler, kitaplar, şarkılar ve diziler üretildi. Türkiye'ye yıllarca büyük acılar yaşatan yapıların bazı çevrelerce meşrulaştırılmaya çalışıldığı görüldü. Cumhuriyetin kurucu kadrolarına ağır eleştiriler yöneltilirken, Talat Paşa gibi tarihi figürler de yoğun hedef haline getirildi.

Bugün değişen ne? Akan bunca kanın, dökülen gözyaşının ardından bu ayrılıkçı çizgi geçmişten ders çıkardı mı? Ne yazık ki hayır... Süreç ilerledikçe yine mağduriyet söylemleri öne çıkarıldı; şehitler, askerler ve milletin ortak değerleri hedef alınmaya devam etti.

İşte asıl sorun burada başlıyor. Çünkü yürütülen süreç, gerçekten vatandaşların demokratik hakları ya da toplumsal sorunları üzerinden değil; terörist başı Öcalan'ın ve onun siyasi uzantısı olmakla eleştirilen yapıların talepleri üzerinden şekilleniyor görüntüsü veriyor. Yıllardır ortaya çıkan belgeler, ifadeler ve güvenlik raporları da PKK'nın dış güçlerin etkisinden bağımsız hareket edemediği yönündeki iddiaları güçlendiriyor.

Peki ben bu yazının başlığını neden “Şehit” koydum?

Mesele yalnızca siyasi pazarlıklar değil. Aynı zamanda şehitlerin hatırası üzerinden büyüyen bir toplumsal kırılma var. Birileri askere hakaret ederken, korucuları küçümserken, milli marş yuhalanırken ve şehit haberleri üzerinden provokatif paylaşımlar yapılırken; devletin yürüttüğü süreci toplumun geniş kesimlerinin nasıl kabulleneceği ciddi bir soru işareti oluşturuyor.

Temelleri şehitlerin fedakârlıklarıyla atılmış bu ülkenin evlatları, bütün bunlara nasıl sessiz kalabilir? Bu nasıl bir barış süreci ki ekranlarda her şey yolundaymış gibi anlatılırken; sokakta, kahvede, tribünde milyonlarca insan büyük bir rahatsızlık hissediyor? Hayır! Biz bunu reddediyoruz.

Bu memleketin sahipleri; emperyal projelere hizmet edenler ya da siyasi çıkar uğruna milletin hassasiyetlerini görmezden gelenler değildir. Bu memleketin sahipleri Seyit Onbaşı'dır. Evladının büyüdüğünü göremeyen şehittir. Bu memleketin sahipleri Kuvayı Milliye ruhudur. Diyar Ağa'dır. Mustafa Kemal'dir.

Fakat millet artık şu soruyu sormaktadır: Bunca şehidin kanı, bunca annenin gözyaşı varken bu süreç daha ne kadar devam edecek? Seçim kazanmak ne zamandan beri vatanın geleceğinden daha önemli hale geldi? Siyasi hesaplar ne zamandan beri bir çocuğun gözyaşından daha kıymetli oldu? Tarih gösteriyor ki bu topraklar hiçbir ihaneti karşılıksız bırakmamıştır. Tarihi boyunca makamına ve unvanına güvenerek Türk'e ihanet eden niceleri nihayetinde bedel ödemedi mi? İşbirlikçi gazeteci Ali Kemal Sadrazam Damat Ferit gibi...

Bir gün ya bir Köroğlu dağa çıkar ya da hurda bir vapur yeniden tarihin akışını değiştiren bir sembole dönüşür.

STAR WARS: YILDIZLARARASI BİR MİT

STAR WARS EVRENİNİN FELSEFİ VE POLİTİK ANATOMİSİ

Uzak Bir Galakside, Çok Uzun Zaman Önce...

George Lucas 1977'de Star Wars'ı sinemaya getirdiğinde, kimse bu uzay macerasının yarım yüzyıl sonra hâlâ kuşakları peşinden sürükleyeceğini öngöremezdi. Oysa ortaya çıkan şey alelade bir bilim kurgu serisi değildi. Lucas'ın hayal ettiği galaksi; Joseph Campbell'in "Bin Yüzlü Kahraman"ında çizdiği yolculuk şablonundan, Kurosawa'nın samuray filmlerinden, Western klasiklerinden ve İkinci Dünya Savaşı'nın hava muharebelerinden devşirilmiş bir mozaiktir. Sonuç, modern çağın en kalabalık ortak hayal evreni.

Hikâye ilk bakışta tanıdık gelir: iyiliğin kötülükle savaşı, baskıya direnen özgürlük, kendi içindeki canavarla pençeleşen insan. Ama bu temaları uzayın enginliğinde, uzak gezegenler ve garip yaratıklar arasında işleme serisine kendine özgü tınısını verir. Yarım asra yaklaşan ömründe Star Wars artık bir sinema türünden çok bir mitolojiye, bir dile, bir ortak hafızaya dönüşmüş durumda.

Güç: Galaksiyi Birbirine Bağlayan Görünmez İrade

Serinin felsefi omurgası "Güç" (The Force) adı verilen tuhaf bir kavramdır. Galaksideki her canlıyı saran, içlerinden geçen, onları birbirine bağlayan metafiziksel bir enerji alanı. Lucas bu fikri kurgularken Doğu felsefelerinden bolca beslenmiştir; Tao'dan, Zen'den, Budist düşünceden, hatta Hint mistisizminden. Güç aslında bütün bu geleneklerin sinemaya tercüme edilmiş hâlidir.

İki yüzü vardır Güç'ün: aydınlık ve karanlık. Aydınlık taraf sevgiden, sabırdan, bilgelikten, iç huzurdan beslenir; bu yola girenler güçlerini başkalarının iyiliği için kullanır. Karanlık taraf ise öfkeden, korkudan, nefretten, hırstan kuvvet alır. Daha hızlıdır, daha yıkıcıdır, daha baştan çıkarıcıdır. Yoda Usta'nın o malum sözleri bütün bu döngüyü bir cümlede özetler:

"Korku karanlık tarafa giden yoldur. Korku öfkeye yol açar. Öfke nefrete. Nefret de acıya."

Muhammed Niyazi ALPAY

Aslında pek de uzayla ilgili değildir bu çatışma. İçimizdeki yüce duygularla ilkel dürtüler arasında her gün verdiğimiz tercihin sembolik dile dökülmüş hâlidir.

Jedi: Barışın Muhafızları

Jedi'lar aydınlık tarafı kullanan kadim bir tarikattır. Galaktik Cumhuriyet'in koruyucusu, gerektiğinde savaşçısıdır. Ahlaki pusulalarını oluşturan Jedi Yasası şu mısralarla anlatılır:

"Duygu yok, huzur var. Cehalet yok, bilgi var. Tutku yok, dinginlik var. Kaos yok, ahenk var. Ölüm yok, Güç var."

Eğitim çocuk yaşta başlar. Önce Padawan'sınızdır, yani çırak. Sonra şövalye, sonunda da usta olursunuz; tabii ulaşabilirsiniz. Jedi'lar için ışın kılıcı yalnızca silah sayılmaz; sahibinin Güç'le ilişkisinin uzantısıdır o. Obi-Wan Kenobi'nin tarifıyla, "daha medeni bir çağın, daha zarif silahıdır."

Sith: Karanlığın Efendileri

Jedi'ların tam karşı kutbunda Sith'ler durur. Karanlık tarafı benimseyen, iktidar tutkusuyla yanıp tutuşan bir tarikat. "İkili Kural" (Rule of Two) adıyla bilinen prensipleri ilginçtir: her zaman yalnızca iki Sith vardır. Bir usta, bir çırak. Usta gücü temsil eder; çırak ise onu elde edip ustasını alaşağı edecek olandır. Bu acımasız döngü, "en güçlü olan hayatta kalır" inancının kurumsal hâlidir aslında.

Sith Yasası, Jedi'larınkinin neredeyse simetrik tersidir:

"Barış bir yalandır, yalnızca tutku vardır. Tutkudan kuvvet doğar. Kuvvetten güç. Güçten zafer. Zaferden kurtuluş. Güç beni özgür kılacak."

Burada bireycilik yüceltilir, tutku göklere çıkarılır, mutlak iktidar arzusu kutsanır. Jedi feda eder, Sith ele geçirir; Jedi hizmet eder, Sith hükmeder. İki felsefe aynı evrenin iki ucudur.

Işın Kılıcı: Bir Jedi'in Ruhü

Her ışın kılıcının kalbinde Güç'e duyarlı bir kyber kristali yatar. Bu kristal kullanıcısıyla bir tür ruhsal bağ kurar ve ona rengini verir. Renk, sahibinin karakterini ve tarikat içindeki yönelimini ele verir:

Mavi: Jedi muhafızlarının (Guardian) tercihi. Sivilleri korumayı görev edinmiş, doğrudan çatışmaya hazır savaşçıların rengi.

Yeşil: Jedi arabulucularının (Consular) seçimi. Çatışmaları diplomasiyle çözmeye, Güç'ü ince işçilikle kullanmaya yönelmiş Jedi'ların kılıcı bu renge bürünür.

Sarı: Jedi nöbetçilerinin (Sentinel) simgesi. Diğerlerinden farklı olarak teknolojiyi etkin biçimde kullanırlar; iz sürme, casusluk, "bul ve yok et" gibi görevlerde uzmanlaşırlar. Çoğu Jedi tapınağının dışında, sıradan kıyafetlerle dolaştığı için kolayca tanınmaz.

Turuncu: Pek görülmez. Diplomasiyi ve savaş becerisini eşit oranda eğitmiş, dengeli Jedi'larda rastlanır.

Gümüş: Olağanüstü bir ruh dinginliğine ulaşmış, Güç'e her koşulda odaklanabilen ustalara özgüdür. Son derece nadirdir.

Mor: Hem karanlık hem aydınlık tarafı derinden tanımış, ama iradesiyle aydınlığı seçmiş ustalara aittir. Mace Windu'nun mor kılıcı bu inceliğin sinemada kalmış en bilinen örneğidir.

Kırmızı: Sithlerin rengidir; ve hikâyesi diğerlerinden çok farklıdır. Diğer kılıçlar rengini doğrudan kristalin doğasından alırken, kırmızı bambaşka bir süreçten geçer. Sith lordu kristale nefretini, öfkesini, acısını yansıtır. Bu işleme "kristali kanatmak" (*bleeding the crystal*) denir. Karanlık tarafın iradesine boyun eğen kristal, kıpkırmızı bir renge bürünür. Yani kırmızı, yalnızca estetik bir tercih değildir; karanlığın doğayı bozan, zorlayan, eziyet eden tabiatının görsel imzasıdır.

"Güç Seninle Olsun": Bir Replikten Fazlası

Serinin imzası hâline gelmiş replik "May the force be with you" — yani "**Güç seninle olsun**" — Jedi'ların birbirine iyi şans, başarı ve koruma dilemek için söylediği bir vedalaşma ifadesidir. Aydınlık Güç'e duyulan inancı tek cümlede özetler. Bu söz öyle bir yer edinmiştir ki dünya genelinde her 4 Mayıs, "May the 4th be with you" sözcük oyununa atfen Star Wars Günü olarak kutlanır.

Yanına eklenebilecek başka cümleler de var. "Luke, Ben senin babam" (*Luke, I am your father*), "Bunlar aradığınız droidler değil" (*These aren't the droids you're looking for*), "Yap ya da yapma; deneme yoktur" (*Do or do not, there is no try*)... Hepsi popüler kültürün ortak diline çoktan yerleşmiş durumda.

Cumhuriyetten İmparatorluğa: Bir Demokrasinin Çöküş Anatomisi

Star Wars siyaseten okunduğunda yüzeyde basit bir iyilik-kötülük çatışması görünür. Biraz derine inildiğinde ise iş daha karmaşık bir yere evrilir. Galaktik Cumhuriyet'in demokratik değerlerinin yozlaşmış tek adam rejimine, yani Galaktik İmparatorluk'a dönüşmesi serinin politik çekirdeğidir. Jedi'lar ile Sith'ler arasındaki ahlaki çatışma da aslında bu siyasi çöküşün manevi sahnesidir.

Bu yıkımın izinde tarihten yankılar duyulur: Roma Cumhuriyeti'nin imparatorluğa dönüşmesi, Weimar Almanyası'nın Nazi rejimine teslim olması, modern demokrasilerin popülizm rüzgârları altında savrulması. Cumhuriyet'in bürokratik hantallığı, Senato'nun kararsızlığı, kriz anlarında özgürlüklerin "güvenlik" uğruna feda edilmesi... Hepsi Palpatine gibi figürlerin yükselmesine zemin hazırlayan tanıdık unsurlardır.

Palpatine, demokrasinin kendi araçlarını kullanarak diktatörlüğe yürür. Kendini "barış ve güvenliğin koruyucusu" olarak sunarken özgürlüğün son kalıntılarını sessizce silip süpürür. Padmé Amidala'nın o dehşetli sözü tam da bu sahnede patlar:

"İşte özgürlüğün ölümü böyle olur, gürleyen alkışlar eşliğinde."

Star Wars'ı yalnızca bir bilim kurgu sayanlar bu cümleyi göz ardı etmemeli. Demokratik kurumların ne kadar kırılğan olduğunu hatırlatan zamansız bir uyarıdır o.

Neden Hâlâ Star Wars?

Serinin yarım yüzyıllık büyüğü görsel ihtişamından gelmiyor sadece. Asıl güç, evrensel insani temaları cesaretle işlemede. Bir baba ile oğulun trajik bağı, dostluğun değeri, fedakârlığın anlamı, iktidarın baştan çıkarıcılığı, umudun karanlığa direnişi... Uzayın derinliklerinde geçen bu hikâye aslında bizden, kendi içimizden, kendi dünyamızdan bahsediyor.

Belki de Star Wars'ın asıl başarısı şudur: çocuklara basit bir macera gibi görünürken, yetişkinlere mitoloji, felsefe ve siyaset üzerine derin sorular fısıldıyor. "Uzun zaman önce, çok uzaklarda bir galakside" başlamış bir destan; ama hâlâ aramızda yaşıyor.

Güç seninle olsun.

SÜLEYMAN ASKERÎ BEY

Süleyman Askerî Bey, Osmanlı Devleti'nin son döneminde yetişmiş önemli asker ve teşkilatçılardan biridir. Özellikle Teşkilat-ı Mahsusa faaliyetleri, gönüllü direniş hareketleri ve Irak Cephesi'ndeki mücadelesiyle Türk tarihinin dikkat çeken isimleri arasında yer almıştır. Kısa fakat yoğun geçen yaşamı boyunca devletin bekası için farklı cephelerde görev almış, fedakârlığı ve idealist yapısıyla dönemin önemli figürlerinden biri hâline gelmiştir.

Süleyman Askerî Bey, 1884 yılında Prizren'de doğmuştur. Asıl adı Süleyman'dır ve "Askerî" lakabı, askerlik mesleğine olan bağlılığından dolayı verilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki karışık döneminde yetişmiş olması, onun karakterinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Küçük yaşlardan itibaren disiplinli bir eğitim alan Süleyman Askerî Bey, askerî okullarda başarılı bir eğitim süreci geçirmiş ve Harbiye'den mezun olduktan sonra Osmanlı ordusunda görev almaya başlamıştır.

Genç yaşta İttihat ve Terakki Cemiyeti içerisinde yer alan Süleyman Askerî Bey, özellikle devletin dağılmasını engellemek amacıyla yürütülen milliyetçi ve askerî faaliyetlerde aktif rol üstlenmiştir. Balkanlar'daki karışıklıklar sırasında çeşitli gizli operasyonlarda görev almış, propaganda, örgütlenme ve direniş faaliyetlerinde önemli deneyimler kazanmıştır. Bu süreçte onun en dikkat çeken özelliği cesareti ve teşkilatçılık kabiliyeti olmuştur.

1913 yılında kurulan Teşkilat-ı Mahsusa içerisinde önemli görevler üstlenen Süleyman Askerî Bey, teşkilatın kurucu isimlerinden biri kabul edilmektedir. Teşkilat-ı Mahsusa, Osmanlı Devleti'nin gizli operasyonlarını yürütmek, düşman hatları gerisinde faaliyet göstermek ve İslam dünyasında Osmanlı lehine direniş hareketleri oluşturmak amacıyla kurulmuştur. Süleyman Askerî Bey, özellikle Kuzey Afrika ve Arap coğrafyasında yürütülen faaliyetlerde etkili olmuştur. Bölgedeki aşiretlerle ilişkiler kurmuş, Osmanlı Devleti'ne bağlılığı güçlendirmeye çalışmıştır.

Umut Kaan KİLİM

Balkan Savaşları sırasında aktif görev alan Süleyman Askerî Bey, Osmanlı Devleti'nin yaşadığı büyük kayıplara yakından şahit olmuştur. Balkanlar'daki toprak kayıpları ve yaşanan insanî felaketler onun düşünce dünyasında derin izler bırakmıştır. Bu dönemde devletin sadece askerî güçle değil, halk desteği ve örgütlü direnişle ayakta kalabileceğine inanmıştır. Bu fikirleri daha sonra Teşkilat-ı Mahsusa çalışmalarında açık şekilde görülmektedir.

I. Dünya Savaşı başladığında Süleyman Askerî Bey, Osmanlı Devleti adına kritik görevler üstlenmiştir. Özellikle Irak Cephesi'nde İngilizlere karşı yürütülen mücadelede önemli rol oynamıştır. Basra bölgesindeki direniş örgütlemek amacıyla görevlendirilmiş, yerel aşiretleri Osmanlı safında toplamaya çalışmıştır.

Henüz genç yaşta hayatını kaybetmesi, Osmanlı askerî çevrelerinde büyük üzüntü yaratmıştır. Süleyman Askerî Bey'in ölümünün ardından birçok asker ve devlet adamı onun fedakârlığını ve vatan sevgisini övgüyle anmıştır. Özellikle Teşkilat-ı Mahsusa'nın gelişiminde oynadığı rol, ilerleyen yıllarda Türk istihbarat ve özel operasyon anlayışının temellerinden biri olarak değerlendirilmiştir. Onun mücadele anlayışı, yalnızca düzenli ordularla değil, halk desteği ve psikolojik savaş yöntemleriyle de devletin savunulabileceği düşüncesine dayanıyordu.

Bugün Süleyman Askerî Bey, Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki en dikkat çekici askerî figürlerden biri olarak kabul edilmektedir. Kısa ömrüne rağmen hem savaş alanında hem de istihbarat faaliyetlerinde önemli görevler üstlenmiş, idealleri uğruna hayatını ortaya koymuştur. Özellikle teşkilatçılığı, cesareti ve vatanseverliği ile Türk tarihindeki özel yerini korumaktadır. Onun hayatı, Osmanlı Devleti'nin çöküş dönemindeki mücadele ruhunu ve fedakârlığını anlamak açısından önemli bir örnek niteliği taşımaktadır.

ÜçYediDokuz

HÜRRİYET · ADALET · EŞİTLİK · KARDEŞLİK

YENİ NESİL ANALİZ | HAFTALIK GÜNDEM

Bilgi, Yorum, Perspektif... Hepsi Tek Kanalda!

HEMEN ABONE OL!

Youtube@Ücyedidokuz

BİRLİK VE İLERLEME
DÜŞÜNCE DERNEĞİ

BİRDER
AKADEMİ